

РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ФИНАНСИИ

„СМАРТ ЈАВНИ ФИНАНСИИ“

**Полугодишен извештај за следење на
спроведувањето на Акцискиот план за 2022
година за Програмата за реформа на
управувањето со јавни финансии
за периодот јануари - јуни 2022 година**

Септември 2022, Скопје

Акроними и кратенки

БДП	Бруто домашен производ
БЈН	Биро за јавни набавки
GGICR	Фондот за добро владеење и реформи на инвестициската клима
ДЗР	Државниот завод за ревизија
ДЗС	Државен завод за статистика
ДКЖЈН	Државна комисија за жалби по јавни набавки
ДДВ	Данок на додадена вредност
ЕУ	Европска Унија
ЕК	Европска комисија
ЕЕСЈПП	Единствениот електронски систем за јавно приватно партнерство
ЕНЕР	Единствен национален електронски регистар
ЗДП	Законот за даночна постапка
ИПА	Инструмент за претпристапна помош
ИИСУФ	Интегриран информациски систем за управување со финансии
ИТ	Информатичка технологија
ИНТОСАИ	Меѓународната организација на врховни ревизорски институции
ИДИС	Интегриран Даночен Информациски Систем
ИКТ	Информатичко комуникациска технологија
ЈПП	Јавно приватно партнерство
КРИ	Конечен ревизорски извештај
МФ	Министерството за финансии
МЕ	Министерството за економија
ММФ	Македонски монетарен фонд
НПАА	Национална програма за усвојување на правото на Европската Унија
ОЕСР (OECD)	Организација за економска соработка и развој
ПЕР	Програма за економски реформи
ПЕФА	Проценката на јавните расходи и финансиската отчетност
ППРУ (SIGMA)	Поддршка за подобрување на раководењето и управувањето
ССА	Спогодбата за стабилизација и асоцијација
СБ	Светска банка
SECO	Државен секретаријат за економски прашања
СРГ	Секторска работна група
РЈА	Реформа на јавната администрација
УЈФ	Управување со јавни финансии
УЈП	Управата за јавни приходи
УНДП	Програмата за развој на Обединетите нации
УСАИД	Агенција на САД за меѓународен развој
ЦУРСМ	Царинската управа на Република Северна Македонија
ЦУ	Царинска управа
CEF	Центарот за извонредност во финансии
ЦЕФТА	Централноевропски договор за слободна трговија
ЦУРСМ	Царинска управа на Република Северна Македонија
ЧР	Човечки ресурси

Содржина

Вовед	5
1. Позадина	5
2. Поврзаност со стратешки документи	9
2.1. Политики, стратегии и програми поврзани со УЈФ	9
2.2. Стратегии за подобласти на УЈФ	12
3. Поврзаност со надворешни процени	17
4. Координација на развојни партнери	19
5. Човечки, ИТ и финансиски ресурси - административни капацитети	22
6. Збирен преглед на постигнатиот напредок во спроведувањето на Програмата во текот на периодот на известување	23
Столб I - Економска анализа, макроекономска и фискална рамка	23
Приоритет 1. Предвидување и известување на приходите	23
Приоритет 2. Економска анализа и макроекономско предвидување	24
Приоритет 3. Зајакнување на управувањето со јавен долг	27
Столб II - Мобилизација на приходи	28
Приоритет 1. Даночна и царинска политика	28
Приоритет 2. Даночна администрација	28
Приоритет 3. Царина	30
Столб III - Планирање и буџет	32
Приоритет 1. Буџетско планирање	32
Приоритет 2. Зајакнато управување со јавни инвестиции	33
Приоритет 3. Ефективни инструменти согласно Планот за забрзан економски раст	34
Столб IV - Јавни набавки	35
Приоритет 1. Политика за јавни набавки	35
Приоритет 2. Јавно приватно партнерство (ЈПП)	36
Приоритет 3. Механизам за жалба	37
Столб V - Интегрирани јавни финансии	37
Приоритет 1. Спроведување на Интегриран информациски систем за управување со финансии (ИИСУФ) за поддршка на спроведувањето на реформите за управување со јавните финансии и Законот за буџети	37
Приоритет 2. Зајакнување на сметководство на буџетите и буџетските корисници	38
Приоритет 3. Академија за јавни финансии	39

Столб VI - Јавна внатрешна финансиска контрола	39
Приоритет 1. Финансиско управување и контрола	39
Приоритет 2. Внатрешна ревизија	39
Приоритет 3. Финансиска инспекција	40
Столб VII - Надворешна контрола и парламентарен надзор	41
Приоритет 1. Надворешна ревизија	41
Приоритет 2. Парламентарен надзор	46
Столб VIII - УЈФ на локално ниво	48
Приоритет 1. Фискална децентрализација	48
Приоритет 2. Финансиска дисциплина, транспарентност и отчетност на локално ниво ..	49
7. Следење и координација	51
Прилози	53
Прилог 1: Матрица за следење на Акцискиот план за 2022 година	53

Вовед

Извештајот за следење на Акцискиот план за 2022 година за реализација на Програмата за реформа на управувањето со јавни финансии за периодот од јануари до јуни 2022 година, беше подготвен од страна на Министерството за финансии (МФ) на Република Северна Македонија, со активно учество на другите ресорни министерства и институции застапени во Секторската работна група за УЈФ: Министерството за економија, Државниот завод за ревизија (ДЗР), Царинската управа на Република Северна Македонија (ЦУРСМ), Управата за јавни приходи (УЈП), Бирото за јавни набавки (БЈН), Државна комисија за жалби по јавни набавки (ДКЖЈН). Процесот на подготовка на извештајот беше инициран во јули 2022 г. и финализиран до крајот на август 2022 година. Извештајот беше подготвен врз основа на упатство за известување, вклучувајќи рокови и обрасци за известување, подготвени од Одделението за ИПА и НПАА при Министерството за финансии (единица за координација), што ја олеснува консолидацијата и презентирањето на информациите за известување за реформата на УЈФ.

Со извештајот се обезбедуваат информации за напредокот постигнат при спроведување на реформските активности во првата половина од 2022 година.

1. Позадина

Програмата за реформа на УЈФ за периодот 2022 - 2025 година и Акцискиот план за спроведување на Програмата за 2022 година беа усвоени од страна на Владата на Република Северна Македонија на 21 јуни 2022 година.

Програмата за реформа на управувањето со јавните финансии 2022-2025 година (во понатамошниот текст: Програмата) го истакнува кредибилитетот на претходната Програма за периодот 2018 - 2021 година и потребата од продолжување на реформите во оваа област. Станува збор за амбициозен потфат кој ги опфаќа сите аспекти на УЈФ: економска анализа, макроекономска и фискална рамка, мобилизација и наплата на приходи, планирање на буџетот, управување со јавни инвестиции, ефективни инструменти според Планот за забрзан растот, јавни набавки вклучувајќи ЈПП, воспоставување интегриран информациски систем за финансиско управување (ИФМИС), Академија за јавни финансии, буџетско сметководство, јавна внатрешна финансиска контрола, надворешна контрола и парламентарен надзор и УЈФ на локално ниво.

Целта на Програмата е подобрување на фискалната рамка, зајакнување на процесот на планирање, извршување и известување за јавните финансии, зголемување на наплатата на приходите, подобрување на системот на јавни набавки и зајакнување на внатрешната и

надворешната контрола преку зголемување на транспарентноста и отчетноста во работењето се идентификувани како една од клучните цели на Владата, што треба да обезбеди забрзан и одржлив економски раст, повисок животен стандард и квалитет на живот на граѓаните. Тоа вклучува одржување стабилен буџет на долг рок, притоа продолжувајќи со обезбедувањето квалитетни и брзи услуги за граѓаните и деловните субјекти, преку модерна и ефикасна јавна администрација, базирана на дигитализација. Понатамошното подобрување на управувањето со јавните финансии е неопходно не само за поткрепување на мерките насочени кон фискална консолидација и структурни реформи, туку и како процес кој го подобрува квалитетот на јавната администрација и обезбедува атрактивна и посакувана средина за инвеститорите. Владата, исто така, разви потсистемски реформски стратегии во областите на јавна внатрешна финансиска контрола и даночен систем.

Програмата се базира на концептот SMART систем на јавни финансии или во буквален превод „паметни“ финансии кој ќе се базира на јасна стратегија и ќе биде одржлив, одговорен, реформски ориентиран и транспарентен, кој ќе ги имплементира реформите што треба да се направат во јавните финансии, во смисла на подолгорочно и поквалитетно планирање на буџетските програми и буџетите, ќе биде континуиран, односно одржлив и во континуитет ќе дејствува кон подобрување на транспарентноста. Ова ќе значи стремење кон поправичен модел на јавни финансии гледано од аспект на приходи, расходи и начин на финансирање, односно популарно кажано, како се полни буџетот и како и каде се трошат парите на граѓаните, при што фокусот е ставен на замена на традиционалното буџетирање со буџетирање засновано на резултати и воведување на повеќегодишна буџетска рамка.

Еден од главните столбови на SMART системот мора да бидат транспарентноста и отчетноста на јавните финансии, со оглед дека транспарентноста во изминатите години е „клучен збор“ во политиката. Неговата реална вредност за јавните финансии е дека тоа е највисок степен на фискална контрола, каде информацијата на јавноста се дава на едноставен и општо разбирлив начин, а јавноста суди и одлучува дали тоа е вистинска или оправдана или легална одлука.

Програмата за реформа на УЈФ за периодот 2022 - 2025 и Акцискиот план за спроведување на Програмата за реформа на УЈФ за 2022 година беа подготвени од страна на Министерството за финансии на Република Северна Македонија, во тесна соработка со следните институции: Министерство за економија, Државен завод за ревизија, Царинска управа, Управа за јавни приходи, Биро за јавни набавки, Државна комисија за жалби по јавни набавки.

Програмата и Акцискиот план за 2022 година, беа објавени на веб-страницата на Министерството за финансии на 15 април 2022 година, на македонски и на англиски јазик.

Јавната консултација се одржа во форма на дијалог за политиките на 13 мај 2022 година, со учество на релевантните засегнати страни (донаторска заедница, граѓански организации, МФИ, локални власти и други засегнати страни), со цел активно да се придонесе во процесот на утврдување и имплементација на реформските приоритети.

Она што е важно за пристапниот процес е дека Програмата за реформа на УЈФ ќе го поддржи дијалогот со ЕУ и ќе помогне во поефикасно користење на средствата од ЕУ преку македонските институции, на патот за пристапување во ЕУ. Стабилно управување со јавните финансии е клучниот предуслов во процесот на европска интеграција и е поврзан со голем број преговарачки поглавја (Поглавје 5 - Јавни набавки, Поглавје 16 - Оданочување, Поглавје 17 - Економска и монетарна политика, Поглавје 18 - Статистика, Поглавје 29 - Царинска унија, Поглавје 32 - Финансиска контрола и Поглавје 33 - Финансиски и буџетски одредби).

Спроведувањето на структурните реформи преку квалитетни и здрави економски политики во сите сфери, пред се фискална политика со умерено ниво на фискален дефицит, но одржливо ниво на јавен долг за ефикасно, транспарентно и модерно управување со јавните финансии, е од клучна важност за стабилен, одржлив развој, подобрување на конкурентноста на македонската економија и остварување подобри економски резултати во иднина, како и благосостојба на граѓаните на Република Северна Македонија.

Во рамките на Програмата за реформа на УЈФ предвидени се 8 столбови со 22 приоритети:

Столб I - Економска анализа, макроекономска и фискална рамка

- Приоритет 1. Предвидување и известување на приходите
- Приоритет 2. Економска анализа и макроекономско предвидување
- Приоритет 3. Зајакнување на управувањето со јавен долг

Столб II - Мобилизација на приходи

- Приоритет 1. Даночна и царинска политика
- Приоритет 2. Даночна администрација
- Приоритет 3. Царина

Столб III - Планирање и буџет

- Приоритет 1. Буџетско планирање
- Приоритет 2. Зајакнато управување со јавни инвестиции
- Приоритет 3. Ефективни инструменти согласно Планот за забрзан економски раст

Столб IV - Јавни набавки

- Приоритет 1. Политика за јавни набавки
- Приоритет 2. Јавно приватно партнерство (ЈПП)
- Приоритет 3. Механизам за жалба

Столб V - Интегрирани јавни финансии

- Приоритет 1. Спроведување на Интегриран информациски систем за управување со финансии (ИИСУФ) за поддршка на спроведувањето на реформите за управување со јавните финансии и Законот за буџети
- Приоритет 2. Зајакнување на сметководство на буџетите и буџетските корисници
- Приоритет 3. Академија за јавни финансии

Столб VI - Јавна внатрешна финансиска контрола

- Приоритет 1. Финансиско управување и контрола
- Приоритет 2. Внатрешна ревизија
- Приоритет 3. Финансиска инспекција

Столб VII - Надворешна контрола и парламентарен надзор

- Приоритет 1. Надворешна ревизија
- Приоритет 2. Парламентарен надзор

Столб VIII - УЈФ на локално ниво

- Приоритет 1. Фискална децентрализација
- Приоритет 2. Финансиска дисциплина, транспарентност и отчетност на локално ниво

Акцискиот план за 2022 година детално ги образложува мерките и активностите на Програмата за реформа на УЈФ што ќе се спроведуваат во 2022 година, ги дефинира конкретните таргети за показатели што треба да се достигнат и ја прикажува процената на трошоците и изворите на средства потребни за спроведување на овие активности.

2. Поврзаност со стратешки документи

Националните власти продолжуваат да одржуваат непосредна координација на сите стратегии и политики за потсистемите за УЈФ, како и со сите други релевантни национални стратегии.

2.1. Политики, стратегии и програми поврзани со УЈФ

Програмата за реформа на УЈФ за периодот 2022 - 2025 година ги зема предвид сите релевантни документи во областа на европската интеграција, започнувајќи од Спогодбата за стабилизација и асоцијација (ССА) помеѓу Европските заедници и нивните земји членки од една страна, и Република Северна Македонија од друга страна, како и сите релевантни национални стратешки документи во оваа област.

Стратешки одговор за ИПА III

Приоритетите утврдени во Програмата за реформа на УЈФ се во согласност со приоритетите за финансиска помош на ЕУ со цел поддршка на Република Северна Македонија на својот пат за пристапување во ЕУ наведени во Стратешкиот одговор за ИПА III, кој го покрива периодот 2021 - 2027 година.

Со цел зајакнување на системот на јавни финансии, унапредување на транспарентноста, отчетноста, фискалната дисциплина и ефикасноста во прибирање, управување и користење на јавните ресурси, ИПА планира да инвестира во спроведување и подобрување на реформските стратегии со цел да се обезбеди фискална одржливост и стабилно управување со јавните финансии по примерот на ЕУ, подобрување на капацитетот за мобилизација на приходите во земјата и ефективно управување со јавните средства преку подобрување на стабилноста, ефикасноста и квалитетот на системот за наплата на приходи (даночен систем и царински систем), вклучувајќи воведување зелено оданочување, зајакнување на веродостојноста на буџетското планирање, понатамошна поддршка на спроведувањето на ИФМИС, планирање и управување со јавни инвестиции, подобрување на управувањето со средства и обврски, зајакнување на фискалната стратегија и на буџетот засновани на политики, подобрување на јавните набавки преку поддршка на спроведувањето на севкупна стратегија за развој на системот за јавни набавки, вклучувајќи ги аспектите на иновативни, зелени и социјални јавни набавки, зајакнување на ЈПП за концесии, зајакнување на внатрешната контрола, зајакнување на децентрализираната раководна отчетност, зајакнување на сметководството и на известувањето, зајакнување на надворешната ревизија

Програма за економски реформи (ПЕР)

Програмата за економски реформи (ПЕР) 2022-2024 се достави до Европската комисија (ЕК) на 31.01.2022¹, во согласност со Водичот на ЕК за подготовка на ПЕР 2022-2024. Оценката на ЕК на Програмата се објави на 20 април 2022 година², а по спроведената оценска мисија на ЕК во периодот од 17-18.02.2022. Во Оценката се посочува на делумно спроведување на насоките за политики наведени во заедничките заклучоци од Економско - финансискиот дијалог од јули 2021 година со резултат од 43,1%, а во однос на напредокот во спроведувањето на реформските мерки содржани во Програмата, ЕК посочува дека е постигнат напредок со просечен резултат од 2,6 од вкупно 5.

Економско - финансискиот дијалог е дел од прет-пристапниот економски и фискален мониторинг на земјите од Западен Балкан и Турција, по примерот на Европскиот семестар за земјите членки. Економско - финансискиот дијалог за ПЕР 2022-2024 се одржа во периодот април-мај, кој заврши со одржување на министерскиот состанок на 24 мај 2022 година во Брисел, каде се усвоија заедничките заклучоци за следниот циклус на ПЕР за периодот 2023-2025.

Препораките содржани во заедничките заклучоци, а за чие спроведување треба да се извести во ПЕР 2023-2025, се однесуваат, меѓу другото, и формирање централна единица за управување со јавни инвестиции во МФ, зголемување на приходите согласно Стратегијата за реформа на даночниот систем и забрзување на дигитализацијата на Управата за јавни приходи; усвојување на новиот Закон за ЈПП, вклучувајќи воспоставување на функционален регистар за ЈПП; обезбедување централен мониторинг на сите фискални ризици поврзани со државните претпријатија, ЈПП и единиците на локална самоуправа од страна на МФ; да се спроведе новиот Закон за буџети веднаш по неговото усвојување од страна на Собранието и преземање на сите чекори за започнување со работа на новиот Фискален совет.

ПЕР 2023-2025 треба да се достави до ЕК најдоцна до 31 јануари 2023 година, согласно Водичот на ЕУ за ПЕР 2023-2025, доставен од страна на ЕК.

Национална стратегија за спречување на корупцијата и судирот на интереси 2021-2025

Со реализацијата на целите и мерките од стратегијата треба да се обезбеди подигнување на довербата во институциите на системот, ефикасно користење на јавните ресурси и јакнење на демократијата, општествените вредности и остварување на човековите права.

Во Стратегијата се дијагностицирани и селектирани приоритетните проблеми кои генерираат висок ризик од корупција и се идентификувани мерки за нивно надминување.

¹<https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/system/files/2022-05/North%20Macedonia%20ERP%202022-2024.pdf>

²https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/system/files/2022-05/North%20Macedonia%202022%20ERP%20assessment%20SWD_2022_123.pdf

Проблемите и мерките што оваа стратегија ги предвидува се систематизирани во областа на јавните набавки, вработувања во јавниот сектор, политички систем, правосудство, органи за спроведување на законот, здравство, труд и социјална политика, урбанизам и просторно планирање, животна средина, земјоделство, спорт, економија и бизнис, јавни претпријатија, медиуми и граѓанско општество.

Стратегија за реформа на јавната администрација (РЈА)

Реформата на јавните финансии е еден од клучните столбови на реформата на јавната администрација (РЈА), и како таква е вградена во Стратегијата за РЈА и Акцискиот план за спроведување на Стратегијата за РЈА. Земајќи предвид дека модерната јавна администрација е основа за ефикасно и ефективно управување со јавните финансии, при подготовката на Програмата за реформа на УЈФ и Стратегијата за РЈА, се обезбедува целосна кохерентност и усогласување на двата стратешки документа. Посебно внимание се посвети на капацитетот на човечките ресурси, капацитетите за планирање на политиките, електронските услуги, обезбедувањето услуги и насочувањето кон координација на резултатите во однос на подобрување на раководната одговорност, зајакнување на внатрешната контрола и подобрување на транспарентноста. Освен тоа, поврзаноста помеѓу овие два стратешки документа дополнително се зајакна со учеството на министерот за информатичко општество и администрација во процесот на управување и координација на Програмата за реформа на УЈФ, како член на Советот за УЈФ, и членството во Секторската работна група за УЈФ, на тој начин обезбедувајќи конзистентност и комплементарност во спроведувањето на двете стратегии. Исто така, реформите за УЈФ се ставени на агендата на процесот за следење на ССА, поконкретно, напредокот во спроведувањето на реформите се дискутира во текот на средбите на Специјалната група за реформа на јавната администрација. Покрај тоа, агендите и на дијалогот за политики за УЈФ и на Специјалната група за РЈА се усогласени.

Во рамки на ИПА проектот “Поддршка за реорганизација на јавната администрација”, имплементиран од Министерството за информатичко општество и администрација е подготвен новиот Закон за организација и работа на органите на државната управа, кој има за цел да ја рационализира институционалната рамка, да ги елиминира надлежностите кои се преклопуваат и да ја подобри ефикасноста на администрацијата, да се зајакне испораката на јавните услуги, како и зајакнување на етиката, интегритетот, транспарентноста и отчетноста на јавната администрација.

Со функционалната анализа на Министерството за финансии се дефинираше организациската поставеност на новите сектори. За да започне со извршување на новите функции поврзани со управување со јавни инвестиции, регистар за концесии, спроведување на обуки во областа на јавните финансии и др, Министерството за финансии

треба да ги измени актите за организација и систематизација, така што ќе се формираат и екипираат нови организациски единици.

2.2. Стратегии за подобласти на УЈФ

Стратегиите развиени согласно различните потсистеми за УЈФ се координирани и во согласност со Програмата за реформа на УЈФ.

Стратегијата за реформа на даночниот систем се однесува на 5 годишен период (2021-2025) следејќи ги роковите со останатите стратешки документи на Министерството и органите во состав. Стратегијата содржи пет приоритети (1 - Поголема праведност во оданочувањето, 2 - Поголема ефикасност и ефективност на даночниот систем за подобра наплата на приходите, 3 - Зголемена даночна транспарентност, 4 - Подobar квалитет на услугите, 5 - Воведување еколошко- зелено оданочување) и истите се однесуваат на креаторите на даночната политика и органите кои ги администрираат јавните приходи во периодот 2021-2025 година, заедно со нивните клучни активности, резултати, одговорни субјекти и клучни индикатори за учинок.

Стратегија за унапредување на системот за јавните набавки во Република Северна Македонија 2022-2026 година

Во првиот квартал од 2022 година, Владата на Република Северна Македонија ја усвои Стратегијата за унапредување на системот за јавните набавки на Република Северна Македонија за период 2022-2026 година, со Акциски план за 2022 година за спроведување на истата. Дополнително, Владата донесе заклучок за формирање на координативно тело за следење на спроведувањето на Стратегијата за унапредување на системот на јавните набавки во Република Северна Македонија за периодот 2022-2026 година.

На 13.04.2022 година, формирано е координативното тело за следење на спроведувањето на Стратегијата за унапредување на системот на јавните набавки во Република Северна Македонија за периодот 2022-2026 година. Претседател на координативното тело е директорот на Бирото за јавни набавки, а членови се вработени од Бирото за јавни набавки, и претставници од Државната комисија за спречување на корупцијата, Државната комисија за жалби по јавни набавки, Државниот завод за ревизија, Комисија за заштита на конкуренцијата, вработени од Кабинетот на Заменик претседателот на Владата задолжен за политики за добро владеење, Министерството за финансии, Министерството за правда и Секретаријатот за европски прашања.

Координативното тело ќе го следи влијанието/ резултатите на стратешките и оперативните цели од реализацијата на стратегијата, ќе изготвува годишен извештај за следење на спроведувањето на стратегијата и акцискиот план за годината што изминува преку кој ќе се оценува влијанието / резултатите на стратешките и оперативните цели на годишно ниво.

Стратешкиот план на УЈП за периодот 2022-2024 година е целосно комплементарен со Програмата. Во рамките на Програмата 3. Управување со јавните финансии - мобилизација на приходите, потпрограма 3.1. Подобрена стабилност, ефикасност и квалитет на системот за наплата на приходи (даночен систем и политика) 3.2 Подобрено администрирање и управување со долгови, потпрограма 3.3 Управување со ризикот на усогласеноста и потпрограма 3.4. Воспоставување Центар за опоравување од катастрофи. Планот содржи активности кои се во целосна конзистентност со планираните активности во рамките на Приоритет 2 – Даночна администрација од Програмата.

ИТ стратегијата на УЈП за периодот од 2019 до 2022 година е во согласност со Програмата за реформа на УЈФ и Стратегијата за реформа на даночниот систем. Клучната цел на ИТ стратегијата на УЈП е да ја дефинира целокупната стратегија за развој за информациските и комуникациските систем на УЈП во согласност со стратегијата за развој на УЈП во целост. Стратегијата го дефинира идниот развој на ИТ системите, инфраструктурата и техничкото окружување и насоките за развој на Секторот за информациска технологија и неговите вработени, задолжителната примена на ИТ стандардите и методологиите. Со техничка помош од ММФ во фаза на изработка е новата ИТ стратегија на УЈП за периодот 2023-2026.

Стратегијата за развој на Царинската управа на Република Северна Македонија за периодот од 2022-2024

Стратегијата е подготвена во согласност со стратешките определби и приоритети изнесени во Програмата за работа на Владата на Република Северна Македонија во периодот 2020-2024 година и соодветните национални стратегии и програми во области кои имаат влијание на царинското работење. При дефинирањето на стратешките цели е земена предвид и посветеноста на Европската унија со даночните и царински политики да се овозможи поддршка за економско опоравување од кризата со КОВИД-19, да се подигнат царинските администрации на повисоко ниво на модернизација, со напредна екипираност која овозможува подобра заштита на граѓаните и општеството преку ефикасно и проактивно делување на царинските служби. Визијата на Царинската управа да биде водечка Царинска управа во регионот, признаена како заштитник на границите и општеството и силен поддржувач на легалната економија, како и модерна и иновативна царинска служба со целосно применети стандарди на Европската унија, преку четирите стратешки приоритети: 1) наплата на приходи и заштита на финансиските интереси, 2) олеснување на трговијата, 3) заштита на општеството и 4) организациски и инфраструктурен развој. Стратегијата е целосно во согласност со Програмата и тоа преку целите: 6.2.1 Усогласување на националното царинско законодавство со законодавството и најдобрите практики на Европската унија; 6.2.2 Дигитализација на царинските и акцизни постапки; 6.2.3 Модернизација на царинската ИКТ инфраструктура за поддршка на работењето; 6.2.4 Олеснување на трговијата преку регионална економска интеграција; 6.3.1

Сузбивање на нелегалната трговија и организираниот криминал; 6.3.3 Зајакнување на областа „забрани и ограничувања“; 6.4.1 Зајакнување на системот за управување со човечките ресурси; 6.4.2 Спроведување на мерки за спречување на несоодветно и коруптивно однесување и развој на системи на правила и контрола.

Стратегија за развој на ИКТ во Царинската управа за периодот 2021 - 2025 година

Во периодот 2021 – 2025 година, ЦУ планира да имплементира повеќе проекти од сите области од царинското работење, кои треба да бидат информатички поддржани. Најголем број од овие проекти се дел од процесот на подготовка за пристапување на Република Северна Македонија во Европската Унија (ЕУ). Во основите на оваа стратегија се корисничките барања и цели кои произлегуваат од деловната стратегија на ЦУ, а се усогласени со приоритетите и плановите на национално и европско ниво.

Целите кои се очекува да се постигнат со реализација на Стратегијата се поврзани со дигитализација на царинското работење преку 1. Интерконективност и интероперабилност со ИКТ системите на ЕУ, 2. Имплементација на стандардите за интеграција со Националната платформа за интероперабилност, 3. Унапредување на ИКТ опкружувањето, 4. Примена на современи технологии и практики за имплементација на деловните побарувања и 5. Унапредување на примената на интернетот, интранетот и социјалните мрежи во царинското работење.

Стратегија за управување со ризици за царински прашања 2018-2022

Потребата од ефикасно управување со ризиците во меѓународниот синџир на снабдување е од клучно значење за обезбедување на сигурноста и безбедноста на населението, заштита на финансиските и економските интереси на државата, а во исто време и олеснување на легалната трговија. Со оваа стратегија Царинската управа ги дефинира целите преку кои постојано ќе се подобрува процесот на управување со ризиците и тоа: 1. Зголемување на капацитетот на Одделението за управување со ризици, 2. Подобрување на квалитетот на податоците и информатичката поддршка за ефикасно управување со ризиците, 3. Обезбедување, достапност и споделување на податоци за управување со ризици, соработка помеѓу институциите, повеќеслоен пристап, 4. Ефективен систем за контрола врз основа на управување со ризици, однапред спроведена проценка, контрола каде што е потребно.

Стратегија за интегритет и борба против корупцијата во Царинската управа на Република Северна Македонија 2019-2022

Стратегијата за интегритет и борба против корупцијата на Царинската управа има за цел јакнење на системите на превенција и репресија на корупцијата и судирот на интереси, дефинирање на правците за јакнење на капацитетите и независноста на институцијата во спроведување на законските овластувања преку развој на концептот на интегритет. Овој

документ се заснова на следните начела кои во исто време претставуваат и водечки активности, суштествени за интегритетот и сузбивањето на корупцијата како што се: лидерство, владеење на правото, јавност и транспарентност во работењето, автоматизација на работните процеси, етичко однесување на вработените, јакнење на интегритетот на вработените, зајакнување на ефикасноста и ефективноста во работата на организационите единици во Царинската управа, обуки и професионален развој, зајакнување на меѓуинституционалната соработка во борба против корупцијата и криминалот, имплементација на Националните стратегии за превенција и репресија на корупцијата и на појавата на судир на интереси и друго.

Стратегија за обука и развој на компетенции во Царинската управа на Република Северна Македонија 2021-2023

Стратегијата за обука и развој на компетенциите во Царинската управа на Република Северна Македонија 2021-2023 (во натамошниот текст: Стратегија за обука) го утврдува развојот на вработените заснован на компетенции, приоритети, улоги, права и одговорности на учесниците во процесот на развој на компетенциите во Царинската управа на Република Северна Македонија (во натамошниот текст: ЦУРСМ). Континуираниот развој на компетенциите на човечките ресурси е со цел поддршка на имплементацијата на стратешките цели предвидени во Стратешкиот план на Царинската управа на Република Северна Македонија 2020-2022.

Интенцијата на стратегијата е во периодот 2020-2023 да се 1. Подобри системот за внатрешно прераспоредување и системот за обука и професионален развој, 2. Да се воведат царински компетенции во процесите на Управување со човечките ресурси, 3. Да се подобрат знаењата и вештините на царинските службеници, 4. Да се зајакнат механизмите за управување со перформансите и системите за наградување и кариера и да се зголемување на свеста и посветеноста на вработените.

Стратегијата за развој на ДЗР за периодот 2018–2022 година

Приоритетите и мерките во рамките на Столбот 7: Надворешна контрола и парламентарен надзор на Програмата за реформа на УЈФ за периодот 2022-2025 година, се тесно поврзани со стратешките цели во Стратегијата за развој на ДЗР за периодот 2018-2022 година и тоа:

Приоритетот 1: Надворешна ревизија, Мерка 1: Зајакнување на правната рамка за надворешна ревизија, е поврзана со стратешката цел 2 – Понатамошно подобрување на квалитетот на ревизиите и со стратешката цел 3 - Понатамошен развој на институционалниот капацитет на ДЗР;

Приоритетот 1: Надворешна ревизија, мерка 2: Зајакнување на институционалните капацитети и капацитетите на човечките ресурси на ДЗР, и приоритетот 2: Парламентарен

надзор, со Мерката 1: Воспоставување на механизам за разгледување на ревизорските извештаи и преземените мерки по дадените препораки во ревизорските извештаи во Собранието на РСМ и мерката 2: Зајакнување на институционалните капацитети за разгледување на ревизорските извештаи во Собранието на РСМ, се поврзани со стратешката цел 5 - Подобрување на комуникацијата и размената на информации со домашни и меѓународни субјекти и информирање на јавноста.

Во насока на ажурирање на стратешките цели на ДЗР и прилагодување на работењето на ДЗР со актуелните состојби и предизвици кои се појавија во општеството ДЗР презема активности за подготвување на нова Стратегија за развој на Државниот завод за ревизија за периодот 2023 – 2027 година која ќе биде донесена не покасно од месец септември 2022 година.

Комуникациска стратегија на ДЗР 2020-2023

Комуникациската стратегија на ДЗР за периодот 2020-2023 година е во согласност со Програмата за реформа на УЈФ и Стратегијата за развој на ДЗР 2018-2022. Клучната цел на Комуникациската стратегија е да се зголеми степенот на информираност на општата јавност за улогата и задачата на ДЗР и да се зајакне улогата на ДЗР како институција во служба на јавноста. Во стратегијата се дефинирани посебните цели кои се насочени кон остварување на конкретни резултати, кои се директно поврзани со стратешките активности на ДЗР, а меѓу кои се:

- Да се промовира улогата на ДЗР како промотор на принципот на транспарентност и отчетност на јавните пари;
- Да се развие и зајакне соработката и координацијата со сите групи од интерес;
- Да се воспостави јавна поддршка за работата на ДЗР и да се обезбеди учество на јавноста;
- Преку поголемо ангажирање на јавноста, да се поттикнат институциите да постапуваат по извештаите на ДЗР.

Во насока на зголемување на транспарентноста и отчетноста во работењето на ДЗР и овозможување на достапност на информациите за работењето на ДЗР и состојбите содржани во Конечните ревизорски извештаи ДЗР воспостави регистар на засегнати страни кој во овој момент содржи 930 засегнати страни. За оваа цел ДЗР воспостави / пропиша ревизорски апстракт и соопштение за јавноста каде на лесен и разбирлив начин се даваат клучните состојби / информации од КРИ. Во моментот на објавување на Конечниот ревизорски извештај информација за истиот се доставува до сите засегнати страни. Информациите за работењето на ДЗР и за КРИ се објавуваат на веб страната на ДЗР (www.dzr.mk) и ФБ (<https://www.facebook.com/DrzavenZavodzaRevizija>).

Стратешкиот план за ревизија на Државниот завод за ревизија за 2021 - 2023 година

Стратешкиот план за ревизија на Државниот завод за ревизија за 2021-2023 година е целосно комплементарен со Програмата за реформа на УЈФ за периодот 2022-2025 година. Мерките во рамките на Приоритет 1: Надворешна ревизија, се во целосна согласност со точка 2 стратешките цели и приорите на секторите за ревизија на ДЗР а кој опфаќаат надзор над трошењето на јавните средства, квалитетно финансиско известување, борба против корупцијата, континуирано зголемување на одговорноста и отчетноста и транспарентноста и друго.

Стратегија за управување со човечки ресурси 2020 – 2023

Стратегијата за управување со човечки ресурси 2020 – 2023 година е во согласност со Стратегијата за развој на ДЗР за периодот 2018-2022 година и Програмата за реформа на УЈФ за периодот 2022-2025 година. Имено стратешката цел 2 – Мотивација и обуки на вработените во ДЗР и стратешката цел 7 – комуникација се тесно поврзани со приоритетот 1: Надворешна ревизија, мерките 1: Зајакнување на правната рамка за надворешна ревизија и мерката 2: Зајакнување на институционалните капацитети и капацитетите на човечките ресурси на ДЗР. Зголемувањето на знаењето и вештините на вработените во ДЗР претставува една од основните заложби на институцијата а таквите заложби се преточени во Годишниот план за континуирано професионално усовршување за 2022 година.

ИТ стратегијата на ДЗР за периодот 2019-2023

ИТ стратегијата на ДЗР за периодот 2019 - 2023 година, е основа за спроведување и развој на ИТ системите во ДЗР. ИТ стратегијата е во согласност Стратегијата за развој на ДЗР за периодот 2018-2022 година и со Приоритетот 1: Надворешна ревизија, мерката 1: Зајакнување на правната рамка за надворешна ревизија и мерката 2: Зајакнување на институционалните капацитети и капацитетите на човечките ресурси на ДЗР од Програмата за реформа на УЈФ за периодот 2022-2025 година, со оглед на тоа дека се тесно поврзани со стратешка цел 1: обезбедување и одржување на потребните ресурси за континуиран развој на ИТ системите на ДЗР и стратешка цел 4: презентирање на резултатите од работењето на ДЗР од ИТ стратегијата на ДЗР.

3. Поврзаност со надворешни процени

Оваа Програма се заснова на темелна анализа на состојбата врз основа на интерни анализи на релевантните национални институции, како и на наодите и оценките добиени од Проценката на јавните расходи и финансиската отчетност (ПЕФА), која беше спроведена во

периодот април - мај 2021 г., препораките добиени од страна на експертите на ММФ - Оддел за фискални работи и Светска банка за приоритизација на идните реформи, оценките од направената проценка на ОЕЦД - СИГМА врз основа на Принципите за јавна администрација, која беше спроведена во март 2021 година, како и на други специфични надворешни дијагностички проценки. На 1 јуни 2022 година од страна на ММФ - ФАД и Светска банка е доставен финален извештај од Проценката на јавните расходи и финансиската отчетност (ПЕФА), со податоци за 2020 година, и истиот е објавен на веб страната на ММФ, Светска банка и ПЕФА Секретаријатот.

Добиена е техничка помош од УНДП преку ангажирање на надворешен експерт за изработка на нова формула и ексел алатка за распределба на средствата од дотацијата за ДДВ, посебно на делот од дотацијата за ДДВ наменет за воедначување и делот за перформанси, како и техничка помош при подготовка на текстот на новата Уредба за распределба на Приходите од данокот на додадена вредност.

Преку проект финансиран од УСАИД ќе се обезбеди поддршка во вид на подготовка на експертска анализа на постојниот систем на поддршка на локалниот и регионалниот развој во земјата и подготовка на генерални насоки и препораки за негово подобрување базирани на докази и успешно воспоставени меѓународни практики, а кои ќе му помогнат во дефинирањето на најпогоден модел за трансформација на Бирото за регионален развој во Агенција за регионален и локален развој.

Преку проектот на УНДП „Зајакнување на општинските совети“ на општините им се изработува дашборд табла во која се прикажуваат податоци од периодичните извештаи и е креиран на посебен линк Финансиски индикатори, кој е достапен на веб страната на Министерството за финансии на веб страните на општините.

Преку проектот на УСАИД се обезбеди поддршка за подготовка на Прирачник за финансиска нестабилност и негово презентирање пред општините.

Од страна на Светска банка и Глобалната иницијатива за фискална транспарентност во 2022 година се спроведе оценска мисија со поддршка на Фондот за добро владеење и реформи на инвестициската клима (GGICR) со цел преглед на транспарентноста и известувањето за јавните расходи за време на КОВИД-19, јавни набавки на државно ниво, инклузивноста на преземените мерки и пристапот до информации за време на пандемијата со КОВИД-19. Експертите доставија серија препораки за подобрување на фискалната транспарентноста во случај на идни состојби за криза. Во извештајот, Државниот завод за ревизија е оценет како регионална институција за пример, со својата проактивна улога со спроведувањето на ревизиите на мерките за справување со кризата предизвикана од вирусот КОВИД-19, како и со тековното објавување на ревизорските извештаи.

4. Координација на развојни партнери

Координацијата на донаторите за УЈФ се врши на следните две нивоа:

Ниво на политика - Совет за УЈФ и Совет за РЈА. Една од главните задачи на Советот за УЈФ е да се олесни дијалогот за политики со релевантните институции и донатори. Членовите на Советот за УЈФ учествуваат во Дијалозите за политики за УЈФ со сите релевантни учесници

Техничко ниво - Секторска работна група за УЈФ - директно поврзана со работните групи основани за развој и следење на стратегиите и документите за политики за потсистемите за УЈФ. Исто така, организирани се посебни состаноци за координација на донатори на оперативно ниво во врска со спроведувањето конкретни мерки за под-области на УЈФ.

Посветеноста на развојните партнери за поддршка на реформите за УЈФ и одржување на дијалозите за политиките во земјата продолжува и со новата Програма за реформа на управувањето со јавни финансии 2022 - 2025. Со цел да се обезбеди добро планирање и комплементарност на надворешната техничка поддршка, соодветното

временско распределување и успешното спроведување на реформите, МФ ќе продолжи да ја координира помошта на развојните партнери преку водење отворен и инклузивен дијалог за политиките за УЈФ со сите релевантни институции. Следењето на новата Програма 2022-2025 се заснова на секторски дијалог со сите засегнати страни - надворешни партнери, воведен со претходната Програма за реформи на УЈФ. На 13 мај 2022 година се одржа еден дијалог за политики за УЈФ. Нацрт-програмата за реформи на УЈФ и Нацрт Акцискиот план за 2022 година, како и Нацрт извештајот за следење на спроведувањето на Акцискиот план за Програмата за реформа на управувањето со јавни финансии за 2021 година, за периодот јануари - декември 2021 година беа предмет на јавни консултации со членовите и набљудувачите од граѓанските организации и развојните партнери, кои учествуваат во секторската работна група за управување со јавните финансии, како и други засегнати страни. Почнувајќи од почетокот на 2020 година, до 2023 година Министерството за финансии во соработка со други институции (Управата за јавни приходи, Царинската управа, Бирото за јавни набавки, Државната комисија за жалби по јавни набавки и Министерство за економија) спроведуваат два големи твининг проекти финансирани од ЕУ - ИПА 2018, кои треба да обезбедат поддршка за функциите на МФ во областа на планирање и извршување на буџетот, внатрешна контрола, јавни набавки, како и во областа на даночната и царинската политика и системот и наплатата на приходите:

1. **Зајакнување на функциите на буџетско планирање, извршување и внатрешна контрола**, со твининг партнер кој се состои од следните земји-членки на ЕУ: Холандија (Националната академија за економија и финансии на Министерството за финансии), Хрватска (Министерството за финансии), Латвија (Министерството за финансии) и Бугарија (Министерството за финансии). Проектот започна со реализација во февруари 2020 г., со планирано времетраење од 36 месеци.

2. **Подобрување на наплатата на приходите и даночната и царинска политика,** со твининг партнер кој се состои од следните земји-членки на ЕУ: Австрија (Агенција за европска интеграција и економски развој заедно со Федералното министерство за финансии) и Хрватска (Министерството за финансии - Царинска и даночна управа). Проектот започна со реализација во јануари 2020 г., со планирано времетраење од 36 месеци.

Техничката помош на Одделот за фискални прашања на ММФ за даночната администрација на Република Северна Македонија е клучна за успешно спроведување на предвидените стратешки приоритети, мерки и активности. Покрај тоа, постојаната поддршка на ММФ за долгорочните процеси на модернизација и веќе развиените реформски програми во голема мерка ќе придонесе за обезбедување непречено управување со промените со цел воспоставување на електронска администрација на даноците и подобрување на управувањето со јавните финансии - мобилизација на приходите.

Управата за јавни приходи е во постојана координација со меѓународните организациондонатори, ЕУ-Твининг партнери, Светска банка и ММФ, во врска со имплементацијата на новиот интегриран даночен систем (ИДИС) и проектите поврзани со истиот, а со цел да не дојде до преклопување на донаторската помош.

Државниот завод за ревизија на Република Северна Македонија и во 2022 година продолжи да го спроведува ИПА 2018 Твининг проектот „Подобрување на надворешната ревизија и парламентарниот надзор“, во соработка со Државниот завод за ревизија на Република Хрватска (ДЗР на Хрватска) како постар партнер и Националниот завод за ревизија на Република Бугарија (БНАО), како помлад партнер. Предвидениот период на имплементација на овој Твининг проект изнесува 21 месец и се очекува да биде реализиран до 31 октомври 2022 година. Целта на Твининг проектот е да ја подобри ефикасноста и влијанието на надворешната ревизија преку натамошно усогласување на правната рамка и развој на методолошки алатки, како и преку зајакнување на капацитетите на ДЗР за ефикасно извршување на надворешната ревизија. Покрај тоа, проектот има за цел да ја подобри парламентарната контрола над јавните средства и да ја подобри соработката помеѓу Државниот завод за ревизија и Собранието на РСМ.

Државниот завод за ревизија, Фондацијата за демократија на Вестминстер (WFD) и Министерството за надворешни работи и развој на британскиот Комонвелт и во 2022 година продолжија со имплементацијата на потпишаниот Меморандум за разбирање, со кој е предвидена поддршка во спроведувањето на Комуникациската стратегија на ДЗР за 2020 - 2023 година, со спроведување на проектот насловен „Зголемување на отчетноста и транспарентноста во Македонија преку подобро спроведување на препораките на ДЗР“, поддржан од Британската влада. Активностите се однесуваат на имплементација на преостанатите две фази од Проектот во врска со Комуникациската стратегија на ДЗР за

2020 - 2023 година, фокусирајќи се на комуникација и соработка на ДЗР со надлежните институции и невладините организации.

Државниот завод за ревизија со Програмата за развој на Обединетите Нации (УНДП), во март 2022 година, потпишаа Меморандум за разбирање со кој се дефинирани низа активности кои ќе се спроведуваат во наредните две години, како што се: промоција и унапредување на реформата за управувањето со јавните финансии и надворешната ревизија; спроведување ревизии на финансиски извештаи изготвени на пресметковна основа, ревизии за Вредноста на парите (Value for money), ревизии за Целите на одржлив развој и ревизии на единиците на локалната самоуправа; поддршка за институционалните и организациските развојни капацитети во управувањето со животната средина; зајакнување на транспарентноста и отчетноста преку дигитализација на процесите и услугите.

Државниот завод за ревизија и Телото на Обединетите нации за родова еднаквост и зајакнување на жените - UN Women и во 2022 година продолжи со имплементацијата на Меморандум за разбирање и соработка, со цел двете страни да соработуваат во унапредување на спроведувањето на обврските за родова еднаквост во согласност со националните закони и политики како и преземените меѓународни обврски и промовирање на родово одговорното управување со јавните средства и отчетност преку систематско спроведување на родово одговорно буџетирање како алатка за креирање политики.

Во насока на воспоставување на институционална соработка од заеднички интерес Државниот завод за ревизија и Канцеларијата на Главниот ревизор на Норвешка на 15 јуни 2022 година потпишаа Меморандум за разбирање, со кој се воспоставува петгодишна соработка за обезбедување помош за развој на институционалните капацитети на Државниот завод за ревизија, врз основа на принципите и стандардите за професионализација на Меѓународната организација на врховни ревизорски институции (ИНТОСАИ) и Европската организација на врховни ревизорски институции (ЕУРОСАИ).

Државниот завод за ревизија, Овластениот институт за јавни финансии и сметководство (CIPFA) и Центарот за извонредност во финансии (CEF) од Словенија, на 29 јуни 2022 година потпишаа Меморандуми за разбирање, со кои се воспоставува формална основа за континуирана соработка на заеднички активности за унапредување на заедничката заложба за добро управување со јавните финансии и добро владеење, како и споделување на најдобри практики за подобрување на вештините и капацитетите на јавните институции и службеници.

5. Човечки, ИТ и финансиски ресурси - административни капацитети

Прашањето за зајакнување на административните капацитети во однос на спроведувањето на Програмата за реформа на УЈФ се разгледува на 3 нивоа:

1. Стратегијата за РЈА и Акцискиот план обрнуваат посебно внимание на капацитетите за човечки ресурси, капацитетите за планирање политики, е-услуги, обезбедување услуги и ориентацијата кон координација на резултатите во однос на зајакнување на раководната одговорност, внатрешната контрола и подобрување на транспарентноста во целата јавна администрација.
2. Програмата за реформа на УЈФ предвидува бројни мерки и активности поврзани со развојот на административните капацитети и ИТ системите на сите институции вклучени во УЈФ. Мерките и активностите во рамките на секој приоритет се дефинирани со земање предвид на постојните капацитети за човечки ресурси на институциите вклучени во УЈФ, но се предлагаат и посебни активности за понатамошно градење на капацитетите врз основа на плановите за идни вработувања како дел од реформскиот процес. Бројните резултати во Програмата се поврзани со градење на капацитетите на институциите вклучени во УЈФ преку нови вработувања, унапредување на знаењето и развивање вештини и надградување, што ќе се постигне преку разни форми на техничка поддршка и обуки. Ова има за цел привлекување, освежување и создавање квалификувана и мотивирана работна сила. Подобрувањата во деловните процеси (во областа на оданочување, царини, внатрешна контрола, јавни набавки и други области) ќе создадат простор за професионален развој на јавните службеници, додека новите интегрирани ИТ системи (за УЈП и ИИСУФ за Министерството за финансии) се ориентирани кон порационално, одржливо и економично управување со јавната администрација и јавните ресурси.
3. Исто така, стратешките планови на институционално ниво се подготвуваат на 3-годишна основа и даваат преглед на целите и задачите на секоја одделна институција, активностите за постигнување на тие цели, ефектите и очекуваните резултати и човечките и финансиските ресурси за нивна реализација. Освен тоа, во согласност со Законот за административни службеници, сите јавни институции подготвуваат годишни планови за обука.

Сите утврдени отстапувања се надминуваат од страна на релевантните постојни тела за обука основани во секторот, како и во рамките на разните донаторски проекти кои моментално се спроведуваат и планираат.

Програмата за реформа на УЈФ предвидува сите приоритети, мерки и активности да се финансираат преку два главни извора: државниот буџет и проекти за развој на капацитети или техничка помош финансирани од донатори. Програмата предвидува резиме на познатите проценети трошоци во време на подготовката на документот. Покрај тоа, секој годишен акциски план ја прикажува процената на трошоците и изворите на средства потребни за спроведување на планираните активности.

Во рамки на анализата на трошоци и придобивки и процената на влијанието на регулативата (ПВР) извршени во рамките на секој стратешки документ се предвидени релевантни финансиски средства.

Напредокот во зајакнувањето на капацитетите на институциите вклучени во УЈФ е дополнително образложен во рамките на статусот на спроведувањето конкретни активности планирани во Програмата (Дел 4. Процена на спроведувањето на Акцискиот план за 2022 година).

Покрај редовното буџетско финансирање, беше дадена значителна поддршка во текот на подготвувањето и спроведувањето на Програмата од страна на Европската комисија (проекти од ИПА, Инструмент за техничка помош и размена на информации ТАЕКС (TAIEX), ППРУ (SIGMA)). Поддршка беше обезбедена и од Светска банка, ММФ, ОЕСР (OECD), како и преку разни билатерални програми.

6. Збиен преглед на постигнатиот напредок во спроведувањето на Програмата во текот на периодот на известување

Столб I - Економска анализа, макроекономска и фискална рамка

Приоритет 1. Предвидување и известување на приходите

Мерка 1: Подобрување на даночното и царинско известување во согласност со најдобрите практики на ЕУ

Во рамките на ИПА 2018 твининг проектот „Подобрување на наплатата на приходи и даночна и царинска политика“ одржани се 2 работилници за разгледување на тековната состојба во врска со достапноста на податоци потребни за проектирање на даночните приходи, како подготвителна активност за изработка на Акциски план за поднесување на бараните податоци до МФ.

Воедно, одржана е работилница и изготвени се извештај за проценети даночни расходи и извештај за даночен јаз за ДДВ.

Следните активности преостануваат за реализација во понатамошен период:

- Изготвување на преглед на тековната состојба во врска со достапноста на податоци потребни за анализа, и изработка на Акциски план за поднесување на бараните податоци до МФ;
- Драфтирање на протокол за достава на потребните податоци до МФ за проекција на јавните приходи.
- Пресметка на коефициенти за даночна пловност и даночна еластичност,
- Извештај за нееднаквост на приходите и С-Ефикасност.

Мерка 2: Зголемување на капацитетот за даночни и царински модели

Во соработка со Светска Банка, во тек е ажурирање на податоците во моделите за ДЛД и ДДВ, како и за инсталирање и ажурирање на податоците во моделот за ДД.

Во следниот период, преостанува да се организираат нови обуки за програмски јазици со отворен извор (Python и R), TSQL, Power BI, R Markdown и Shiny итн. за вработените во Секторот за јавни приходи, даночна и царинска политика, дополнителни на оние кои беа одржани изминатите години.

Приоритет 2. Економска анализа и макроекономско предвидување

Мерка 1: Градење на капацитет за економски анализи

Во соработка со швајцарскиот Државен секретаријат за економски прашања (SECO), како дел од Проектот за макроекономско планирање и управување се спроведе првиот дел од обуката за Финансиско програмирање со цел зголемување на капацитетот и опфатот на економски анализи, подобрување на вештините на вработените и воведување на дополнителни алатки за макроекономско предвидување.

Во периодот од 16.05. - 23.05.2022 г. се одржа онлајн работилница организирана од SECO со која беа опфатени основите на првиот дел од обуката за Финансиско програмирање и беше извршена обука на вработените за следново:

- основи на финансиско програмирање и презентација на основни модели во excel и обработка на податоци;
- десејонирање на податоци во програмата Jdemetra+ и обработка на податоци со висока фреквентност;
- обука за изработка на Скрининг извештај на економијата (Screening report) кој преставува алатка за сеопфатна анализа на економијата.

Клучните фактори кои имаат влијание на постигнување на резултатите се недоволен човечки капацитет и промена на кадарот, достапност на соодветни податоци, како и потреба од дополнителни обуки од областа на економетријата.

Во следниот период планирани се следните активности:

- Полнење на базата на податоци за скрининг извештајот на економијата и консултации со експертите;
- Во текот на октомври/ноември 2022 г. ќе се спроведе вториот дел од обуката за Финансиско програмирање со физичко присуство односно одржување на мисија на експерти на SECO.

Мерка 2: Развивање на нови макроекономски модели

Во соработка со Светска банка се развива **модел за проектирање на инфлацијата** за потребите на Секторот за макроекономска политика имајќи ги во предвид зголемените инфлаторни притисоци предизвикани од глобалните случувања и растот на цените на храната и енергијата.

- Во периодот од 06.06-09.06.2022 се одржа онлајн работилница организирана од Светска банка на која беа извршени презентација на моделот за краткорочно и среднорочно проектирање на инфлацијата и беше спроведена обука на вработените за запознавање и користење на истиот. Моделот за инфлација развиен од експертите на Светска банка опфаќа:

1. Користење на модел на временски серии за краткорочни проекции на инфлацијата (за три главни поткомпоненти: енергија, храна и базична инфлација) со користење на програмата E-views.
2. Проектирање на цените на храната и горивата за тековниот месец (nowcasting) преку користење на веб скрапинг со Python и R studio.
3. Проекции за подолг рок во E-views преку користење на линеарен АРИМА модел кој ќе се потпира на nowcasting и краткорочните проекции.

- На 24.06.2022 година беше одржана дополнителна онлајн работилница за обука на вработените и дискусија за проблемите за функционирање на моделот.

Клучни фактори кои имаат влијание на постигнување на резултатите се недоволен човечки капацитет и промена на кадарот како и потреба од дополнителни обуки за користење на програмски јазици и обуки од областа на економетријата, проблеми со користење на моделот од технички карактер (лиценци и програми), достапност до податоци.

Во следниот период планирани се следните активности:

- Дополнителни онлајн состаноци со експертите на Светска банка со цел подобрување на вештините за користење на моделот.
- Полнење на базата на податоци за моделот и разгледување на опции за користење на достапни податоци.
- Ажурирање на моделот и консултации со експертите за надминување на евентуалните проблеми.
- Обезбедување на функционирање на моделот од технички аспект (ИТ инфраструктура).
- Во тек се преговори за организирање на обука на вработените за примена на економетриски модели.

Мерка 4: Воспоставување на Фискален совет

Новиот Закон за Буџети во кој се содржани одредбите за воспоставување на Фискалниот совет е во собраниска процедура. Во изминатиот период беа извршени дополнителни консултации со меѓународните финансиски институции (ММФ и Европска комисија) во насока на понатамошно унапредување на одредбите кои се однесуваат на Фискалните правила и Фискалниот совет, како и дополнителни консултации со претставниците на парламентарните партии, чии предлози и дополнувања се вградени во текот на амандманската расправа во второто читање на Законот во Комисијата за финансирање и буџет и Законодавно-правната комисија кон крајот на јули и почетокот на август 2022 година.

Во изминатиот период, остварени се контакти и разговори со претставниците на меѓународните организации (ММФ и Светска банка) за поддршката што би ја обезбедиле во анализа на најдобрите практики од земјите во ЕУ и регионот од аспект на регулативите поврзани со работата на Фискалниот совет, во насока на подготовка на подзаконските акти кои ќе обезбедат целосно воспоставување и операционализација на Фискалниот совет, како и поддршка за градење на административниот капацитет на работењето на Фискалниот совет и телото за стручна и административна поддршка.

Клучни фактори кои имаат влијание на постигнување на резултатите се понатамошно непредвидено пролонгирање на усвојувањето на Законот за буџети како и изборот на членови на Фискалниот совет.

Во следниот период планирани се следните активности:

- Во текот на септември 2022 се очекува усвојување на Законот за буџети со кој ќе се создадат услови за започнување на постапки за избор за членови на Фискалниот совет, а следствено на тоа и подготовка на подзаконските акти за воспоставување и операционализација на Фискалниот совет.

- Обезбедување на поддршка од меѓународните институции (Светска банка и ММФ) за градење на капацитетот за извршување на функциите и задачите кои Фискалниот совет треба да ги извршува согласно искуствата од фискалните совети во ЕУ.
- Обуки на вработените во Министерството за финансии за интегрирање и спроведување на фискалните правила во стратешките документи.

Приоритет 3. Зајакнување на управувањето со јавен долг

Мерка 1: Намалување на оперативните ризици при управувањето со јавниот долг

Со цел намалување на оперативните ризици, а следејќи ги трендовите на дигитализација на платниот промет со странство, започнато е воведување на дигитализација на плаќањата кон странските кредитори, преку воведување на електронско банкарство со НБРСМ, преку која се вршат отплатите кон странски кредитори. Кај активноста „Број на налози за надворешен долг платени електронски“ постигнат е таргетот кој предвидува 50% од налозите за надворешен долг да се реализираат електронски.

Во насока на реализирање на приоритетот за зајакнување на управување со јавниот долг, Министерството за финансии треба да ги зајакне капацитетите за управување со јавниот долг преку вработување на нови лица и обуки на постојните кадри. Така, во текот на 2022 година се ангажираа 2 лица преку Агенцијата за привремени вработувања со што делумно се реализира активноста „Зајакнување на капацитетите надлежни за управување со јавниот долг“. Целосна реализација на оваа активност се очекува со вработување на лица во редовен работен однос преку распишување на оглас за вработување и спроведување на постапката за селекција и избор на кандидати.

Мерка 3: Воведување на нови должнички инструменти

За поефикасен развој на финансиските пазари, со крајна цел унапредување на пазарот на државни хартии од вредност се планира воведување на нови финансиски инструменти. Со измените и дополнувањата на Законот за финансирање на единиците за локална самоуправа, како инструменти за надминување на финансиската нестабилност се предвидуваат Структурни обврзници, условни кредити како и издавање на општински обврзници. Предлогот на Законот за финансирање на единиците за локална самоуправа е во собраниска процедура и се чека на негово донесување. По донесувањето на законот, Министерството за финансии ќе треба да започне со подготовка за издавање на структурната обврзница, која ќе биде издадена доколку се јави потреба кај одредени општини кои се соочуваат со финансиска нестабилност.

Столб II - Мобилизација на приходи

Приоритет 1. Даночна и царинска политика

Мерка 1: Подобрена легислатива за приходи, хармонизирана со правото на ЕУ

Овие мерки се спроведуваат со твининг поддршка во рамките на ЕУ-ИПА 2018 твининг проектот „Подобрување на наплата на приходи и даночна и царинска политика“. Поконкретно, Компонентата 1 од твининг проектот е поврзана со усогласување на даночното и царинско законодавство со законодавството, стандардите и најдобрите практики на ЕУ. Во периодот јануари-јуни 2022 година, во рамките на компонентата 1, беа реализирани 6 работилници.

Во врска со ГАП анализа на националните законодавни одредби (закони и подзаконски акти и методологија) споредено со најновото законодавство и најдобри практики на ЕУ, во областа на даночното и царинското законодавство беа реализирани следниве активности:

- Анализа на резултатите од извршената ГАП анализа на Законот за данокот на личен доход, и изработка на препораки за подобрување на овој закон;
- Анализа на резултатите од извршената ГАП анализа на Законот за Царинската управа, и изработка на препораки за подобрување на овој закон; и
- Анализа на резултатите од извршената ГАП анализа на Законот за даноците на имот, и изработка на препораки за подобрување на овој закон.

Во врска со подготовката на нови правни акти и/или измени на постојното национално даночно и царинско законодавство (закони и подзаконски акти) изготвени врз основа на важечкото законодавство на ЕУ, беа реализирани следниве активности:

- Започната е подготовката на нацрт нов Царински законик;
- Започната е подготовката на Нацрт (предлог) измени на Законот за данокот на додадена вредност, и
- Започната е подготовката на Нацрт (предлог) измени на Законот за данокот на добивка.

Приоритет 2. Даночна администрација

Во делот на **Мерка 1** зајакнување на институционалниот капацитет на даночната администрација, особено во управувањето со заостанатиот даночен долг и даночната усогласеност постигнат е следниот напредок:

Работна група составена од даночни службеници со специјализирано знаење и професионално искуство во делокругот за наплата на заостанати долгови, во периодот јануари - јуни 2022 година изготви Предлог - Упатство за постапката и методологијата за утврдување на даночна гаранција. Истото сега се наоѓа во фаза на дискусија со други функции во УЈП кои се засегнати и преку своите надлежни организациони единици се вклучени во оваа постапка.

Мерката даночна гаранција на основачите и управителот на трговското друштво – главен должник треба да даде резултат за поефикасна наплата на заостанатите даночни долгови преку зголемување на свесноста на овие лица за нивната одговорност за плаќањето на долгот на главниот должник и за тоа дека и на нив се пренесува обврската за плаќање на заостанатиот даночен долг. Очекувано е дека редовната примена на оваа мерка по донесувањето на новото Упатство ќе предизвика реакции во јавноста од страна на лицата кои "лично" ќе бидат засегнати со наметнатата обврска за плаќање на даночните долгови на компаниите каде се јавуваат како основачи и управители. УЈП ќе биде исправена пред предизвик успешно да го управува овој процес.

По донесувањето на новото Упатство, ќе следуваат обуки на даночните службеници и комуникација со засегнати надворешни страни, особено со судовите.

Во периодот јануари - јуни 2022 година продолжија дискусиите во УЈП за нови процеси кои треба да се регулираат со измените на Законот за даночна постапка (ЗДП). Пред сè, се работи за усогласување со МФ, банките и клириншката куќа за услуга од УЈП со достава на налог за плаќање до банка по барање на даночен обврзник (даночен налог) и за воведување на пропишан редослед на намирување при плаќање на данок. За овие прашања беа одржани повеќе работни состаноци.

Имплементација на некои од предложените законски измени кои се однесуваат на наплатата на даночен долг е поврзана со обезбеден институционален капацитет: софтверски решенија кои треба да овозможат поедноставување и автоматизација (даночен налог, редослед на намирување, олеснета постапка за репрограма, промени кај постапките за јавни продажби и др.), обучени службеници (за присилна наплата врз заплена на удел во трговско друштво) и сл.

Претстојат уште активности до целосно усогласување за процесите кои треба да се регулираат со законските измени.

Во фаза на изготвување е предлог План за усогласеност за лични услуги за фирми кои нудат лични услуги, како што се фризери, салони за убавина, перални за возила и автомеханичари, а со цел борба против сивата економија.

Клучен предизвик за успешна реализација на активноста е доекипирање на Единица за управување со ризик кај усогласеноста.

Во следниот период ќе се изготви предлог Регистар на ризици 2023-2025 и ќе се подготват останатите планови за усогласеност.

Во делот на **Мерка 2 Дигитална трансформација на УЈП со воспоставување на Интегриран Даночен Информациски Систем (ИДИС)** постигнат е следниот напредок:

Во рамките на Компонента 2: Поддршка на даночните реформи на ИТ стратегијата на УЈП и промоција на интегрираниот даночен информативен систем (или ИДИС), од проектот со Светска банка одржана е работна средба во месец јуни 2022 година со експертите од Светска банка по однос на дефинирање на преостанатите проекти / модули за комплетирање на ИТ системот, како и севкупното управување со проектот. Дел од овој проект е воспоставување складиште на податоци и алатки за деловно разузнавање – Data Warehouse и BI и воспоставување на Центар за опоравување од катастрофи- Disaster Recovery Center, а кои се дел од оваа Програма.

Во периодот јануари - јуни 2022 година УЈП продолжи со активностите за довршување на преостанатите модули од ИДИС. Во фаза на подготовка е техничка спецификација за изготвување на нови модули за интегрираниот даночен информациски систем: за е-трговија и е-фактура.

Во делот на развивање и реструктурирање на ИТ потсистемите на УЈП, истите тековно се прилагодуваат во зависност од барањата и законските измени.

Идни чекори кои треба да се преземат во следниот период за подобрување на имплементацијата на активностите и постигнување на планираниот резултат е понатамошна координација на сите релевантни страни за започнување на проектот со Светска банка, навремено донесување на законски измени и подобрување на тендерските спецификации.

Приоритет 3. Царина

Мерка 2: Модернизација на царинските услуги и нивна дигитализација

Со реализација мерката за модернизација на царинските услуги и нивна натамошна дигитализација, а преку следење на препораките за усогласување и поврзување со ЕУ, ќе биде зајакнат системот на јавни финансии, фискалната дисциплина и ефикасноста во управувањето и користењето јавни ресурси, но ќе се промовира и транспарентноста и ќе се обезбедат ефикасни услуги и економски развој. Оваа цел придонесува кон одредбите на Програмата за реформа на УЈФ, која го поддржува дијалогот со ЕУ и помага во поефикасно користење на средствата од ЕУ преку институциите на Северна Македонија, на патот за пристапување во ЕУ.

Во рамки на оваа мерка планирана е *„Имплементација на современи системи во насока на усогласување со Повеќегодишниот стратешки план на ЕУ (MASP), интеграција со европските системи и набавка на соодветен хардвер“*. Имено, Царинската управа се стреми да биде „СМАРТ“ што е во согласност со политиката на Светската царинска организација, а тоа значи: безбедни граници, автоматизација, следливост и мерливост, подобрување на управувањето со ризик и пред сè, следење и примена на најновата технологија.

Во контекст на реализација на мерката и предвидените активности во извештајниот период тековно се реализираат активности преку кои се применуваат современи стандарди и практики при дефинирањето и реализирањето на деловните побарувања на ЦУРСМ, со користење на соодветна проектна методологија за имплементација на нови концепти и ИТ решенија, докажани на ИТ пазарот. Исто така, континуирано се работи на подобрување на протокот на информации помеѓу сите чинители во активностите поврзани со Царинската управа. Во извештајниот период, исто така, континуирано се спроведуваат активности за развој на екстерниот и владиниот домен и зголемување на транспарентноста и навременото информирање на сите учесници во царинските постапки, како и на корисниците на ИТ системите, преку зголемена примена на интернет, интранет и современите социјални мрежи.

Царинската управа работи и на воведување на целосна безхартиена околина во царинската постапка, преку имплементација на електронски системи од програмата е-Царина, односно Повеќегодишниот стратешки план на ЕУ (MASP), што се компатибилни со системите и постапките во Европската унија. Во моментов, се подготвуваат технички спецификации за системите кои ќе се развиваат во претстојниот период, а средствата за финансирање на спроведувањето се очекува да бидат обезбедени од ИПА 3 фондовите.

Во врска со подготовките за интерконекција и интероперабилност со системите на ЕУ, во извештајниот период се обезбедени средства од националниот буџет за реализација на првата фаза на спроведување (до 2023 година) што се однесува на развојот на транзитниот систем НКТС фаза 5, со што се надмина ризикот од доцнење при спроведување на ИПА 3 програмата за 2021 година, за која доцни потпишувањето на Рамковниот договор и Финансиската спогодба.

Во извештајниот период, реализирани се и обуки за натамошно промовирање на поволностите за малите и средните претпријатија за примена на е-трговија.

Исто така, се одвиваат активности за редовно одржување на постојните системи и хардверска инфраструктура за работа на ИКТ системите на Царинската управа. Воедно, во тек е разгледување на потребите и можностите за натамошно подобрување на услугите на Царинската управа кон корисниците.

Во врска со развој и имплементација на податочен склад (Data Warehouse), во делот кој се однесува на Национален едношалтерски систем (National Single Window), започна со реализација и во тек е избор на консултантска фирма која врз основа на идентификуваниот концепт ќе го развие софтверското решение.

Воспоставувањето на податочен центар на оддалечена локација (Disaster Recovery) е во напредна фаза, од добавувачот испорачана е опремата за потребите на овој центар и истата во моментот се тестира.

Столб III - Планирање и буџет

Приоритет 1. Буџетско планирање

Мерка 1: Унапредување на среднорочно планирање

Клучни елементи на среднорочната фискална политика 2023-2027 претставуваат редизајнирањето и подобрената структура на јавните финансии, преку зголемено учество на капиталните расходи, како и етапната фискална консолидација, преку намалување на буџетскиот дефицит како процентуално учество во БДП и тоа: 5,3% во 2022 година, 4,2% во 2023 година, 3,6% во 2024 година, 3,2% во 2025 година, 3% во 2026 година и 2,8% во 2027 година.

Министерството за финансии во изминатиот период голем дел од своите активности ги фокусираше на подобрување на процесот на буџетско планирање, содржани во новиот Закон за буџети, како обврска од претходната Програма за реформа на УЈФ 2018 - 2021.

Како позначајни активности кои придонесуваат кон подобрувањето на среднорочното планирање се:

- дополнителни квалитетни податоци и анализи во насока на подобро и покредибилно планирање,
- -поширок опсег со податоци во наративниот дел, базиран на секторски пристап со нови табели и графикони за централниот буџет и буџетот на локалната самоуправа, како и податоци за проекти финансирани со средства од ИПА,
- компаративна анализа на проекциите со податоци од претходната фискална стратегија, како и споредба со проекциите на други домашни и меѓународни институции,
- среднорочните фискални проекции се базирани на среднорочно основно сценарио и нови иницијативи во Фискална стратегија и Буџетски циркулар,
- консолидиран и среднорочен пристап на презентирање на податоци за државните компании претставува солидна основа за унапредувањето на среднорочното планирање.

Мерка 2: Подобрено Буџетско планирање и развој на мерливи индикатори на успешност

Подобреното буџетско планирање и развој на мерливи индикатори на успешност се опфатени со новиот Закон за буџети, кој е во собраниска процедура за донесување. Истовремено со Буџетот за 2022 година се воведени дополнителни индикатори за следење на резултати и тоа импут и аутпут индикатори на ниво на буџетски корисник со повеќегодишен опфат на податоци.

Преку ИПА проектот „Зајакнување на буџетското планирање, извршување и внатрешна финансиска контрола“ се реализираат обуки за изработка на подзаконските акти на новиот Закон за буџети.

Мерка 3: Фискална консолидација за етапно и одржливо намалување на буџетскиот дефицит

Како почетни активности за постигнување на фискална консолидација и подобро буџетско планирање потребно е да се направи анализа и контрола на одредени трошоци на буџетските корисници, пред се:

- тековните расходи и воспоставување на стандарди на трошења,
- преземање на активности за подобрена структурата на расходите.
- буџетските корисници пореално да ги планираат капиталните расходи,
- продолжување на примената на КАПЕФ механизмот.

Приоритет 2. Зајакнато управување со јавни инвестиции

Мерка 1: Планирање на одржливи нивоа на инвестиции

Со цел зајакнување на улогата, правната рамка и институционалната поставеност на МФ во системот на управување со јавни инвестиции, подготвени се предлог интерни акти за организација и систематизација на Министерството за финансии, во насока на воспоставување на нов Сектор за управување со јавни инвестиции, кој треба да извршува работи кои се однесуваат на оценка на јавните инфраструктурни проекти примарно од перспектива на фискалното влијание, ризиците и одржливоста, давање на мислење и препораки за проектите, подготовка на сумарна листа на предложени, разгледани и оценети нови јавни инфраструктурни проекти, консолидирање на приоритетната листа на јавни инфраструктурни проекти, следење на јавните инфраструктурни проекти, како и развој и ажурирање на методологиите за подготовка и оценка на проекти.

По усвојувањето на актите за организација и систематизација на Министерството за финансии, ќе започне екипирањето на Секторот за управување со јавни инвестиции,

развојот на методолошки акти и обука за професионалци од МФ за оценка на проекти и преглед на прединвестициони студии.

Новите акти за организација и систематизација на Министерството за финансии се очекува да бидат донесени до крајот на октомври или почетокот на ноември 2022 година.

Приоритет 3. Ефективни инструменти согласно Планот за забрзан економски раст

Мерка 1: Воспоставување на различни фондови во институциите и развој на различни финансиски инструменти

Со оваа мерка е предвидено воспоставување на 6 различни фондови кои во рамките на овој Приоритет имаат за цел да овозможат полесен пристап до финансиски средства на компаниите, финансирање на инвестиции во областа на енергетската ефикасност, поддршка на компаниите ориентирани кон извоз, поттикнување на иновативни дејности. Досега, во рамки на оваа мерка се воспоставени два од шесте предвидени фондови. Станува збор за Гарантниот фонд и Фондот за развој кои се воспоставени и функционираат во рамките на Развојната банка на Република С. Македонија. Во моментов, ангажирани се надворешни експерти кои имаат за задача да понудат неколку алтернативи за воспоставување на Фондот за Енергетска ефикасност во рамките на РБРСМ. Опциите за да се воспостави овој фонд беа презентирани пред вработени од РБРСМ и МФ. Финалната опција за воспоставување на фондот ќе биде понудена во текот на втората половина од 2022 година. Во понатамошниот период треба да се воспостават и другите фондови предвидени во рамки на оваа мерка.

Мерка 2: Јакнење на капацитетите на различни институции

Мерката има за цел да се обезбеди ефективна реализација на планот за забрзан економски раст, преку поставување на структура на управување, којашто ќе го покрива целиот процес на управување со проекти, вклучувајќи и повратна спрега за да се забрза ефикасноста во текот на годините. кај оваа мерка се предвидени 3 активности кои опфаќаат воспоставување на единица за координација на инфраструктурни проекти, воспоставување на единица за следење на проекти и воспоставување на единица за градење на капацитети и обука. Овие единици треба да бидат воспоставени во текот на следниот период.

Столб IV - Јавни набавки

Приоритет 1. Политика за јавни набавки

Мерка 1: Зајакнување на институционалниот капацитет

Со цел воспоставување на нов систем за едукација на БЈН, во тек е анализа на системот за едукација на Бирото за јавни набавки, која се очекува да биде завршена најдоцна до К4 2022 година. Клучен предизвик е донесувањето на законските измени во врска со системот за едукација. Следни чекори се преиспитување на концептот за сертификација и ресертификација на службениците за јавни набавки преку рационализација на програмата за обука и креирање на подобрена, проширена и пофлексибилна програма. Спроведената анализа треба да овозможи континуирано да се зголемува знаењето, вештините и добри практики на лицата кои ги спроведуваат јавните набавки.

Со цел унапредување на соработката меѓу клучните институции во системот на јавни набавки, воспоставена е соработка помеѓу клучните институции во системот на јавните набавки и испратени се предлог меморандуми за соработка до засегнатите институции. Во следниот период, до крајот на 2022 година, треба да биде формирана советодавна група составена од експерти и/или службеници од клучните институции за набавки која ќе одржува редовна комуникација согласно воспоставената рамка.

Стратегијата за унапредување на системот за јавни набавки во Република Северна Македонија 2022-2026 година е усвоена и со тоа активноста е реализирана во целост и таргетот за 2022 година е постигнат. Во првиот квартал на 2022 г. Стратегијата и Акцискиот план за 2022 година беа усвоени од ВРСМ. Дополнително е формирано координативно тело за следење на влијанието/резултатите на стратешките и оперативните цели од реализацијата на стратегијата и истото ќе изготвува годишен извештај за следење на спроведувањето на стратегијата и акцискиот план за годината што изминува преку кој ќе се оценува влијанието/резултатите на стратешките и оперативните цели на годишно ниво.

Мерка 2: Унапредување на статистичките податоци и анализи на отворени податоци

Активностите во врска со подобрување на базата на статистички податоци се завршени и таргетот е остварен. Алатката за преземање на објавени податоци од известувањата за склучени договори во машински читлив формат е поставена на апликацијата ЕСЈН, со што е обезбедена поголема транспарентност и отворање на податоците за понатамошна обработка од страна на сите заинтересирани учесници во јавните набавки, релевантни институции и пошироката јавност.

Приоритет 2. Јавно приватно партнерство (ЈПП)

Мерка 1: Започнување со процедурите неопходни за воспоставување на Единствениот електронски систем за јавно приватно партнерство (ЕЕСЈПП) како основна база на податоци за сите проекти за јавно приватно партнерство, кој ќе генерира Регистар на доделени договори за воспоставување на јавно приватно партнерство.

Предлогот на Законот за јавно приватно партнерство е во финална фаза на усогласување со релевантните институции (Секретаријат за законодавство), пред негово доставување во владина процедура, по што ќе следи негово усвојување од страна на Собранието. Со оглед на тоа што ефективната имплементација на Законот е тесно поврзана со воспоставување на ЕЕСЈПП, односно целокупниот процес е дигитализиран, неопходно е обезбедување на финансиски средства за набавка на Единствениот електронски систем за јавно приватно партнерство и Регистарот на доделени договори за воспоставување на јавно приватно партнерство. Успешноста на реализацијата на мерката зависи од обезбедување на финансиски средства за таа намена и завршување на процесот на носење на Законот за ЈПП.

Мерка 2: Заокружување на правната и регулативна рамка во областа на јавно приватно партнерство.

По донесувањето на Законот за Јавно приватно партнерство, ќе бидат донесени 12 подзаконски акти од страна на министерот за економија и истите ќе бидат објавени во Службен весник на Република Северна Македонија. Со подзаконските акти подетално ќе се пропишат правилата за: Регистарот на доделени договори за воспоставување на јавно приватно партнерство, ЕЕСЈПП, критериумите за подготовка на проектите за ЈПП, Физибилити студијата, договорот за ЈПП, планирањето, извештаите и сл. Успешноста на реализацијата на оваа мерка зависи од завршување на процесот на носење на Законот за ЈПП.

Клучен предизвик е сеуште отвореното прашање за обезбедување на финансиски средства за воспоставување на Единствениот електронски систем за јавно приватно партнерство и Регистарот на доделени договори за воспоставување на јавно приватно партнерство (донатори/буџет), како битен фактор од кој зависи успешноста на спроведувањето на мерката.

По донесувањето на Законот за јавно приватно партнерство, идни чекори/акции кои треба да се преземат во следниот период е подготовка и донесување на подзаконските акти кои ќе произлезат од Законот за ЈПП, со кои подетално ќе бидат регулирани одредени прашања во законот.

Приоритет 3. Механизам за жалба

Мерка 2: Зајакнување на административниот капацитет на ДКЖН

Активноста изработка на нова WEB страна на Државната комисија за жалби по јавни набавки е реализирана на почетокот во месец февруари 2022 година и со истата е зголемена транспарентноста, ефикасноста и ефективност на ДКЖН. Со изготвување на новата WEB Страна и воведување на внатрешен информатички систем за управување со документи којшто е интероперабилен со ЕСЈН се овозможува повеќекратно влечење на сите релевантни податоци од ЕСЈН, особено податоци поврзани со постапката за јавна набавка (договорен орган, жалител, предмет за набавка, и тн.), како и сите податоци и статистики потребни за подготовка на годишни извештаи. Поточно со новата WEB страна е овозможено економските оператори и договорните органи да пребаруваат одлуки на Државната комисија за жалби по јавни набавки преку клучен збор, со цел полесно да ги следат ставовите на Комисијата при носење на одлуките. Од друга страна со овој процес се очекува да се постигне поголема оптимализација на време и да стане поефикасен во решавањето на жалбите и подготовката на годишните извештаи. Со овозможување на пребарувањето преку клучен збор, зголемена е транспарентноста, ефикасноста и ефективност на работата на ДКЖН и зголемен е пристапот до информации на сите заинтересирани странки.

Столб V - Интегрирани јавни финансии

Приоритет 1. Спроведување на Интегриран информациски систем за управување со финансии (ИИСУФ) за поддршка на спроведувањето на реформите за управување со јавните финансии и Законот за буџети

Мерка 1: ИФМИС е целосно оперативен со цел поддршка на спроведувањето на реформите на Законот за буџети

Во рамките на оваа мерка се вклучени 3 активности: (1) Развивање на ИФМИС како интегриран централизиран веб-базиран систем што го подржува децентрализираното работење, (2) Проширување на ИКТ инфраструктурата на МФ (во согласност со „whole-of-government“ пристап) во која ИФМИС ќе биде интегриран и (3) Зајакнување на капацитетите (Работна група за реформи на Законот за буџети), обука и управување со промени за поддршка на реформите на Законот за буџети и функционирањето на ИФМИС на ниво на целата земја. Во согласност со акцискиот план, сите активности започнуваат по донесувањето на Законот за задолжување на РСМ кај Светска банка за заем за Проект за градење ефективни, транспарентни и отчетни институции за управување со јавните финансии за интегриран информациски систем за управување со финансии (ИФМИС), а истиот е предвиден да биде донесен во втората половина на 2022 година. Предуслов за

донесување на Законот за задолжување на РСМ кај Светска банка за заем за Проект за градење ефективни, транспарентни и отчетни институции за управување со јавните финансии е донесување на новиот Закон за буџети, кој се наоѓа во собраниска процедура.

Со цел зајакнување на човечките ресурси посветени на реализација на оваа мерка, во јуни 2022, Работната група заради преземање на подготвителни активности за воспоставување на ИФМИС во МФ беше докипирана со нови членови.

Дополнително, во периодот 14-17 Јуни 2022 година, членовите на РГ остварија средби со претставници на Светска банка, на кои се разгледуваа проектните компоненти и документација, како и напредокот околу склучувањето на договорот со ЕУ за обезбедување на средства од ИПА 2018 за ко-финансирање на проектот. Договорот помеѓу Светска банка и ЕУ се очекува да се склучи во јули 2022 година.

По донесувањето на Законот за буџети од страна на Собранието, Министерството за финансии треба да започне со финализирање на заемот со Светска банка, формирање на Работно тело за имплементација на Интегрираниот информациона систем за управување со јавни финансии и стручни работни групи/комисии за потребите на работното тело, формирање на Единица за проектна имплементација (Project implementation unit), финализирање на техничките спецификации за ИФМИС и започнување на процесот за објавување на тендер.

Приоритет 2. Зајакнување на сметководство на буџетите и буџетските корисници

Мерка 1: Зајакнување на сметководствениот систем со примена на нови сметководствени практики

Подготовката на Стратегијата за унапредување на сметководството за буџетите и буџетските корисници сеуште не е започната, заради тоа што сеуште не е одобрена техничката помош од УНДП, а дополнително се очекува вклучување и на ЦЕФ - Љубљана. Со Стратегијата ќе треба да се направи ГАП анализа за неусогласеноста на сметководството што се води во јавниот сектор со меѓународната пракса, да се утврдат приоритетите и целите за воведување на модифицираното пресметковно начело, како и да се подготви акциски план за постепено преминување од готовинското сметководство кон таканараченото модифицирано готовинско сметководство. Со цел забрзување на постапката за одобрување на средствата за оваа активност, потребно е да се интензивира комуникацијата со институциите кои ги обезбедуваат грантовите за овие активности. По донесување на Стратегијата, ќе се започне со изготвување на новата регулаторна рамка преку која ќе се спроведат реформи во областа на буџетското сметководството во насока на замена на готовинското водење на сметководството, со таканараченото модифицирано

готовинско сметководство и усвојување на нови сметководствените стандарди за финансиско известување во јавниот сектор.

Приоритет 3. Академија за јавни финансии

Мерка 1: Воспоставување на Академија за јавни финансии

Подготвени се предлог интерни акти за организација и систематизација на Министерството за финансии, во насока на воспоставување на нова организациона единица Академија за јавни финансии.

По усвојувањето на актите за организација и систематизација на Министерството за финансии, ќе започне екипирањето, обука и опремување на Академијата.

Мерка 2: Изработка и имплементација на курикулум

Во рамки на ИПА твининг проектот „Зајакнување на функциите на буџетско планирање, извршување и внатрешна контрола“ подготвена е нацрт верзија на Прирачник за организирање и развивање обуки.

Столб VI - Јавна внатрешна финансиска контрола

Приоритет 1. Финансиско управување и контрола

Мерка 1: Воспоставување на сеопфатен систем на контроли во финансиското управување заснован на управување со ризик

Подготвен е нацрт Прирачник за финансиско управување и контрола и нацрт Упатство за начинот на спроведување преглед на квалитетот на финансиското управување и контрола.

Овие нацрт документи ќе бидат изготвени/усогласени во финална верзија за објавување на веб страната на Министерство за финансии по донесувањето на Законот за системот на внатрешна финансиска контрола во јавниот сектор.

Во врска со зајакнување на капацитетите на Централната единица за хармонизација (ЦЕХ) за вршење преглед на квалитетот на финансиското управување и контрола, од страна на ЦЕХ е изготвен предлог текст за новите акти за организација и систематизација на МФ, со цел воспоставување на Одделение за проверка на квалитетот на финансиското управување и контрола и работењето на внатрешната ревизија. По усвојувањето на овие акти, ќе започне екипирањето на ова ново одделение.

Приоритет 2. Внатрешна ревизија

Мерка 1: Зајакнување на квалитетот на работењето на единиците за внатрешна ревизија во министерствата

Активностите кои се однесуваат на изготвување и одобрување од страна на Владата на Планот за организација на внатрешната ревизија за сите министерства, како и изменување и дополнување на интерните акти за организација и систематизација на министерствата согласно Планот за организација на внатрешната ревизија ќе започнат во втората половина на 2022 година, односно по донесувањето на Законот за системот на внатрешна финансиска контрола во јавниот сектор.

Во врска со зајакнување на капацитетите на Централната единица за хармонизација (ЦЕХ) за вршење преглед на квалитетот на работењето на единиците за внатрешна ревизија, од страна на ЦЕХ е изготвен предлог текст за новите акти за организација и систематизација на МФ, со цел воспоставување на Одделение за проверка на квалитетот на финансиското управување и контрола и работењето на внатрешната ревизија. По усвојувањето на овие акти ќе започне екипирање на ова ново одделение.

Приоритет 3. Финансиска инспекција

Мерка 1: Зајакнување на институционалната основа на функцијата на финансиската инспекција

По спроведената јавна консултација со објавување на ЕНЕР и усогласување на текстот со ДГ Буџет, СЕП, СЗ и МИОА, Предлогот на Законот за финансиската инспекција во јавниот сектор е усвоен од Владата и во моментот е во собраниска постапка. Подготвени се методолошки алатки за примена на аналитички и инспекциски техники и техники за финансиска инспекција во јавниот сектор. Во тек е подготовка на нова систематизација на Министерството за финансии, во рамки на која се предложени измени во насока на зголемување на Секторот за финансиска инспекција во јавниот сектор и координација на борбата против измама на ЕУ средствата.

Идните чекори/акции кои треба да се преземат во следниот период за подобрување на имплементацијата на активностите и постигнување на планираниот резултат се однесуваат на донесување на новиот Закон за финансиската инспекција во јавниот сектор, донесување на изменетите и дополнети Правилници за организација и систематизација на работни места на МФ, унапредувања/вработувања во финансиската инспекција во јавниот сектор, донесување на методолошки алатки за примена на аналитички и инспекциски техники и техники за финансиска инспекција во јавниот сектор; донесување на методологија за собирање и обработка на статистички податоци со индикатори за следење, мерење и проценка на ефективност на финансиската инспекција во јавниот сектор, воведување систем на годишно наградување на финансиските инспектори базиран на резултати; донесување Програма за теоретска обука и практична работа и донесување Програма за полагање и начин на спроведување на испит за стекнување лиценца за финансиски инспектор.

Мерка 2: Зајакнување на капацитетот на човечките ресурси на финансиска инспекција

Подготвена е Програма за обуки за вршење на финансиска инспекција 2021-2022 година.

Идните чекори/акции кои треба да се преземат во следниот период се однесуваат на подготовка и донесување на Програма за теоретска обука и практична работа и Програма за полагање и начин на спроведување на испит за стекнување лиценца за финансиски инспектор.

Столб VII - Надворешна контрола и парламентарен надзор

Приоритет 1. Надворешна ревизија

Мерка 1: Зајакнување на правната рамка на надворешната ревизија

Во рамки на Твининг проектот „Подобрување на надворешната ревизија и парламентарниот надзор“, изготвена е проценка на правната рамка за државната ревизија и дадени се препораки за постигнување уставна независност и зајакнување на финансиската и оперативна независност на ДЗР.

Како резултат на овие активности, со поддршка на Твининг проектот во 2021 година се изготвени:

- Предлози за нацрт амандмани за изменување и дополнување на Уставот на РСМ за регулирање на ДЗР како уставна категорија;
- Предлог нов Закон за државната ревизија со цел зајакнување на финансиската и оперативната независност на ДЗР.

Новиот предлог Закон предвидува зајакнување на финансиската и оперативна независност на Државниот завод за ревизија, постапувањето по препораките од страна на субјектите предмет на ревизија и создава можности за разгледување на конечните ревизорски извештаи од страна на Собранието на РСМ. Ова се значајни подобрувања на законодавството за државната ревизија согласно барањата од Европската унија и Меѓународните стандарди за државна ревизија на врховните ревизорски институции (ISSAI). За овој предлог закон обезбедени се и мислења од твининг партнерите ВПИ на Република Хрватска и ВПИ на Република Бугарија, Генералниот директорат за буџет на Европската комисија и Развојната иницијатива на INTOSAI (ИДИ).

Во исто време за овој предлог закон, Државниот завод за ревизија во соработка со Фондацијата за демократија на Вестминстер организираше настан/јавна расправа на кој беше презентирана нацрт верзијата на Законот за државната ревизија. На настанот присуствуваа и активно учество земаа претставници од Владата и Собранието на РСМ,

претставници од државните институции, ЕУ делегацијата во Скопје, професионалните институции, академската заедница, граѓанските организации и вработени од Државниот завод за ревизија.

Предлог Законот за државната ревизија од страна на Главниот државен ревизор беше предаден на Министерот за финансии на понатамошно постапување.

Во идниот период се очекува иницирање на постапка за донесување на новиот Закон за државната ревизија и за усвојување на уставните амандмани.

Мерка 2: Зајакнување на институционалните капацитети и капацитетите на човечките ресурси на ДЗР

Активност 1: Изготвување на нови или подобрени стратешки, плански и методолошки акти на ДЗР

Годишната имплементација на Стратегијата за развој на Државниот завод за ревизија 2018 – 2022 година се спроведе преку активностите утврдени во Годишната програма за работа на ДЗР за 2022 година. Заради подобрување на стратешкото и годишното планирање на ДЗР во рамки на Твининг проектот се изготвени предлози за нова Стратегија за развој на ДЗР за период од пет години со акциски план за нејзино реализирање, која се очекува да биде донесена во текот месец септември 2022 година.

ДЗР донесе нови и подобрени методолошки акти за ревизија на усогласеност, ревизија на успешност, ИТ ревизија, насоки за ревизија на фондовите на ЕУ и за откривање измами и неправилности и препораки за подобрување на следењето на имплементацијата на ревизорските препораки, кои се изготвени во рамки на Твининг проектот, како и нов прирачник за ревизија на усогласеност, кои се во согласност со ISSAI.

Со цел подобрување на презентацијата на ревизорските резултати и препораки, во рамки на Твининг проектот е изготвена нова структура и содржина на ревизорските извештаи во согласност со ISSAI, која во месец мај 2022 година беше донесена од страна на Државниот завод за ревизија.

Транспарентноста, отчетноста и отвореноста во промовирањето на резултатите од вршењето на државната ревизија, се приоритет на раководството и вработените и се дефинирани како стратешка определба на Државниот завод за ревизија. Во таа насока, во месец мај 2022 година беа донесени нови политики, процедури и упатства, чија цел е навремено и поквалитетно презентирање на ревизорските активности и резултатите од вршењето на државната ревизија и подобрување на внатрешната и надворешната комуникација во ДЗР.

ДЗР во соработка со експерти и логистичка поддршка на Телото на Обединетите нации за родова еднаквост и зајакнување на жените - UN Women, пристапи кон изготвување на Упатството за ревизија на родова еднаквост.

Останатите методолошки акти ќе бидат изготвени согласно планираните активности во стратешките и плански документи на ДЗР.

Активност 2: Зајакнување на капацитетите за спроведување на ревизиите

Државниот завод за ревизија континуирано вложува во зајакнување на вештините и знаењата на државните ревизори, преку што се обезбедува дополнителен квалитет во работењето и задржување на професионалниот интегритет како институција која е носител на напредокот во управувањето со јавните средства.

Врз основа на склучениот Меморандум за разбирање помеѓу Програмата за развој на Обединетите нации (УНДП) и Државниот завод за ревизија и Годишниот план за континуирано професионално усовршување за 2022 година, во март 2022 година се одржа работилница за типови на личности, комуникација и тимска кохезија со фокус на МБТИ типологија на личност. Во мај-јуни 2022 година, се одржа работилница на тема "Ревизија на финансиски извештаи подготвени на пресметковна основа" финансиски поддржана од УНДП, а на која учествува сите вработени во ДЗР.

Од страна на сертификационо тело во мај 2022 година беше извршена ресертификациона проверка, при што е продолжена важноста на сертификатот со кој се потврдува дека ДЗР го применува Системот за управување согласно барањата на ISO стандардот МКС EN ISO 9001:2015, со важност до 30.05.2024 година.

Државниот завод за ревизија, успешно ја заврши имплементацијата на Годишната програма за работа за 2021 година. Сите конечни ревизорски извештаи се доставени до Собранието на РСМ и објавени на веб страната на ДЗР. Годишниот извештај за извршени ревизии и работење на ДЗР за 2021 година е изготвен и доставен до Собранието во законски утврдениот рок, крајот на јуни 2022 година, и истиот е достапен на веб - страницата на ДЗР на три јазици: македонски, албански и англиски јазик (линк:<http://dzt.mk/sites/default/files/2022-06/2021-godisen-izvestaj-dzt-mk.pdf>).

Државниот завод за ревизија ја имплементира Годишната програма за работа на Државниот завод за ревизија за 2022 година³. Со Годишната програма е планирано да се извршат вкупно 183 ревизии од кои 166 ревизии на регуларност, 12 ревизии на успешност и 5 ревизии на усогласеност. Од вкупно планираните ревизии, 45 ревизии се однесуваат на субјекти и теми за ревизии согласно Законот за државната ревизија, а 138 ревизии се однесуваат на субјектите кои учествуваа во Локалните избори 2021 година.

---

³ https://dzt.mk/sites/default/files/2021-12/Godisna_programa_za_rabota_DZR_2022_godina.pdf

ДЗР оствари и билатерални средби со повеќе ВРИ од земји членки на ЕУ и кандидати членки на ЕУ. На Контакт комитетот на шефовите на врховните ревизорски институции на Европската унија и Европскиот суд на ревизори, одржан на 3 и 4 мај 2022 година во Луксембург, на кој учествуваше и главниот државен ревизор, беа дискутирани стратешките задачи и предизвици за ВРИ на ЕУ при Проценката на додадената вредност на Механизмот за закрепнување и одржливост (Recovery and Resilience Facility) на национално ниво и на ниво на ЕУ.

Претставници на ДЗР, како и на врховните ревизорски институции членки на EUROSAI, учествуваа на дводневен пост-конгресен состанок во Прага, чија цел беше да се обезбеди соодветен одговор на предизвиците на модерното време преку изнаоѓање нови алатки, ревизорски методологии и процедури, што ќе обезбеди додадена вредност за граѓаните.

Државниот завод за ревизија на 30 и 31 мај 2022 година беше домаќин на дводневна билатерална посета на делегацијата на Државната ревизорска институција на Република Црна Гора предводена од два сенатори, во организација на Фондацијата за демократија на Вестминстер на двете земји, на која беа опфатени различни теми од областа на комуникацијата и визуелно претставување на резултатите од ревизијата.

ДЗР, успешно го организираше и вториот онлајн работен состанок, како координатор на кооперативната ревизија на успешност на тема „Сопствените приходи на општините за обезбедување квалитетни услуги на граѓаните за време на пандемијата“, која се спроведува помеѓу земјите-членки на Работната група за ревизија на единиците на локалната самоуправа на Европската организација на врховни ревизорски институции – TFMA/EUROSAI. Фокус на овој работен состанок, на кој учествуваа претставници на ДЗР и на врховните ревизорски институции на 6 ВРИ беше презентирањето на резултатите од фазата на планирање, како и дискусија за текот на ревизорскиот процес, заедничката рамка за ревизија и преземањето на следните чекори.

Како резултат на долгогодишната успешна билатерална соработка, ДЗР и Државната ревизорска институција на Република Србија на 25 февруари 2022 година потпишаа Договор за соработка помеѓу двете институции, со кој се овозможува соработка во спроведување на паралелна ревизија на тема „Рамномерен регионален развој со посебен акцент на демографијата“ која е актуелна и особено значајна во целиот регион и пошироко.

Во рамките на активностите за имплементација на одредбите од склучениот Меморандум за разбирање помеѓу Телото на обединетите нации за родова еднаквост и зајакнување на жените – UN Women, претставници од државните заводи за ревизија на Република Северна Македонија и Република Албанија, како и претставници на UN Women, во април 2022 година, присуствуваа на работилницата на тема „Родово одговорно буџетирање, родова политика и анализа на влијанието на регулативата“.

Во организација на Амбасадата на САД во Република Северна Македонија, се одржа тркалезна маса на тема: “Подобрување на комуникацијата и соработката помеѓу Државниот завод за ревизија, Јавното обвинителство на РСМ и Државната комисија за спречување на корупција”, на која беа презентирани искуствата од остварената взаемната соработка и комуникација помеѓу трите институции, начинот на подобрување на истата и начинот на постапување во понатамошниот период.

Делегација на ДЗР, учествуваше на меѓународна конференција на тема „Да се направат владините услуги подобри за граѓаните“ во организација на Центарот за извонредност во финансии (CEF) Словенија и Овластениот институт за јавни финансии и сметководство (CIPFA), кој се одржа во Тирана, Албанија. На конференцијата беа опфатени повеќе теми поврзани со институционалните и сметководствени/финансиски аспекти за известувањето за начинот на управување со јавните средства, користењето на информациите за јавните средства при донесување на одлуки и одговорности, како и теми поврзани со спречување и превенција на корупцијата во јавниот сектор. Беше остварена работна средба и со главниот ревизор на ВРИ на Република Албанија, со цел интензивирање и зајакнување на билатералната соработка меѓу двете институции.

Активностите за понатамошно зајакнување на капацитетите за спроведување на ревизиите се очекува да се одвива согласно стратешките и планските акти на ДЗР и согласно планираните проектни активности.

Активност 3: Зголемување на видливоста на ДЗР и комуникацијата со засегнатите страни

Во насока на зајакнување на вештините за јавно говорење и настап на медиуми, вработените од ДЗР учествуваа на работилница за јавно говорење и односи со јавност, организирана од Фондацијата за демократија на Вестминстер во државата (WFD), како активност во рамки на проектот „Поддршка за имплементација на Комуникациската стратегија на ДЗР 2020 – 2023 година“.

Во насока на имплементација на Комуникациската стратегија на ДЗР 2020-2023, ДЗР креираше „Мејлинг листа на засегнати страни“ која на почетокот на 2022 година достигна број од 930 засегнати страни. ДЗР континуирано ги информираше засегнатите страни за резултатите од своето работење со доставување на конечни ревизорски извештаи, соопштенија за јавноста и медиумите и апстракти од секој ревизорски извештај, во насока на обезбедување што поголем опфат на засегнати страни и корисници на ревизорските извештаи.

Државниот завод за ревизија и во 2022 година, ја спроведе јавната анкета во континуитет како алатка за истражување на мислењето и импактот за работата на ДЗР кај засегнатите страни. Државниот завод за ревизија достави прашалник/анкета за степенот на задоволство од соработката со ДЗР и информации за работата на нашата институција до

сите 930 засегнати страни и тоа: 558 институции, 322 медиуми и 50 граѓански организации. Според структурата на добиени одговори во однос на прашањето за задоволството од соработката со ДЗР, 90% од испитаниците искажаа задоволство од соработката со ДЗР, истакнувајќи дека е направен голем исчекор во однос на отвореноста и соработката со ДЗР, особено преку навремено информирање за издадените ревизорски извештаи, за активностите на ДЗР, а зголемена е отвореноста кон медиумите и граѓанските организации. Искажана е и голема доверба за работата на ДЗР, оценувајќи ја како непристрасна, независна, законита, објективна, транспарентна и стручна институција. Не изостанува ниту задоволството од квалитетот на издадените конечни ревизорски извештаи кои се оценети како актуелни, разбирливи, точни и објективни.

Исто така во наредниот период се очекува понатамошното зголемување на видливоста на ДЗР и комуникацијата со засегнатите страни да се одвива согласно Комуникациската стратегија на ДЗР за 2020 – 2023 година и планираните проектни активности со WFD.

Приоритет 2. Парламентарен надзор

Мерка 1: Воспоставување на механизам за разгледување на ревизорските извештаи и преземените мерки по дадените препораки во ревизорските извештаи во Собранието на РСМ

Во периодот на известување јануари-јуни 2022 година во рамките на Компонента 3 од Твининг проектот „Подобрување на надворешната ревизија и парламентарниот надзор“, спроведени се следните активности:

- изработени се повеќе пишани процедури на ДЗР и Собранието на РСМ за изготвување, доставување и разгледување на ревизорските извештаи и други документи до/од страна на Собранието;
- изготвен е Извештај за анализа на процесот на ревизија на Годишната сметка на Буџетот на РСМ со препораки за подобрување.
- Подготвените документи во рамките на активностите на Компонента 3, ќе бидат конечни откако ќе бидат одобрени од страна на Собранието по потпишување на Меморандумот за соработка и усогласување на содржината на процедурите/извештаите со содржината на Меморандумот.

Во месец март 2022 година, делегација на високо ниво на ДЗР оствари средба со Претседателот на Собранието на Република Бугарија. На истата присуствуваше и делегација на високо ниво на Националниот завод за ревизија на Република Бугарија и Поткомисијата за контрола на јавните средства во Националното Собрание. Главна тема на

одржаната работна средба беше соработката помеѓу Собранието и Врховните ревизорски институции, размена на искуства за начинот на разгледување и дискутирање по конечните ревизорски извештаи во матичните парламентарни комисии со цел поефикасно имплементирање и постапување по ревизорските препораки.

Во месец април 2022 година, делегации на високо ниво на ДЗР на РСМ и Националната канцеларија за ревизија на Република Бугарија, остварија средба со Претседателот на Собранието на Република Северна Македонија. На средбата се дискутираше за соработката на Собранието со Државниот завод за ревизија, уште еднаш покажувајќи ја поддршката за важната и клучната улога на ДЗР како институција која врши ревизија на сите клучни институции. Беше истакнато дека со потпишувањето на Меморандумот за соработка меѓу ДЗР и Собранието ќе се обезбеди меѓу другото и разгледување на Конечните ревизорски извештаи и преземените мерки по дадените препораки.

Со цел поддршка на активностите за потпишување на Меморандумот за соработка, делегации на високо ниво од ДЗР на РСМ и ДЗР на Република Хрватска, во месец јуни 2022 година, учествуваа на работен состанок со претседателот на Собранието на РСМ, на кој се дискутираше како да се подобри меѓусебната соработка, следејќи ги позитивните практики на земјите членки на ЕУ.

Во наредниот период се очекува да биде потпишан Меморандумот за соработка со кој ќе биде унапредена соработката и ќе се воспостават професионално одржливи и ефикасни односи помеѓу Собранието на РСМ и ДЗР, со цел зајакнување на надзорот и зголемување на ефикасноста и транспарентноста на јавните финансии.

Мерка 2: Зајакнување на институционалните капацитети за разгледување на ревизорските извештаи во Собранието на РСМ

Во периодот на известување јануари-јуни 2022 година, во рамките на Компонента 3 од Твининг проектот „Подобрување на надворешната ревизија и парламентарниот надзор“ подготвен е нов Прирачник „Улогата на Државниот завод за ревизија и Собранието во зајакнувањето на ефикасноста во управувањето со јавните финансии“. Истиот ќе биде конечен откако ќе биде одобрен од страна на Собранието по потпишување на Меморандумот за соработка и усогласување на содржината на Прирачникот со содржината на Меморандумот.

Во наредниот период, во рамките на активностите на Компонента 3, а по потпишување на Меморандумот за соработка, треба да се реализираат следните активности:

Подготовка на план за обука на парламентарците и персоналот на Собранието во врска со ревизорските извештаи и подготовка на дебата за ревизорските извештаи и

Врз основа на Планот за обука, подготовка и реализација на најмалку 3 сесии за обука (студии на случај како вистинска дебата за ревизорските извештаи, најмалку една сесија за секој тип на ревизија), за парламентарците и персоналот на Собрание.

како и финализирање на започнатите активности:

- Подготовка на Акциски план за подобрување на соработката помеѓу Собранието и ДЗР за разгледување на ревизорските извештаи и
- Подготовка на предлог за измени на интерните акти на Собранието.

Исто така во наредниот период се очекува да се спроведат активности за зајакнување на соработката со Комисијата за финансирање и буџет, Парламентарниот институт при Собранието на РСМ и Парламентарната буџетска канцеларија на Собранието на РСМ, со поддршка на Фондацијата за демократија на Вестминстер (WFD).

Столб VIII - УЈФ на локално ниво

Приоритет 1. Фискална децентрализација

Мерка 1: Подобрување на фискалниот капацитет и зголемување на приходите на општините

Во собраниска процедура е Предлог - Законот за изменување и дополнување на Законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа, со кој ќе се зголемат приходите на општините преку постепено зголемување на дел од средствата кои од централниот буџет се трансферираат на општините. Така процентот од персонален (личен) данок на доход кој се трансферира на општините се зголемува од 3% на 6%, како и зголемување на стапката на дотацијата од ДДВ од 4,5% на 6%. При тоа, обезбедените средства од дотацијата за ДДВ ќе се распределуваат на основен дел - 4,5%, дел за перформанси - 0,75% и дел за воедначување - 0,75%. Подготвена е формула и ексел алатка врз основа на која одобрените средства ќе се распределуваат, а истовремено се работи на нова Уредба за распределба на приходите од данокот на додадена вредност. Исто така, приходите на општините се зголемени имајќи ги предвид последните измени во Законот за даноците на имот, кои се однесуваат на стапките на данокот на имот, при тоа основните стапки на данокот на имот не се променија, но се зголеми стапката за имот кој не се користи повеќе од шест месеци во текот на годината од сопственикот или пак не се дава под закуп, како и стапката доколку не се пријави дали недвижниот имот се користи или не. Законските измени се применуваат од 01.01.2022 година.

Идните чекори кои треба да се преземат во следниот период е донесување на Законот за изменување и дополнување на Законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа и донесување на нова Уредба за распределба на приходите од данокот на

додадена вредност. Со цел започнување на подготовка на нов Закон за финансирање на единиците на локалната самоуправа и подзаконски акти кои произлегуваат од законот потребно е донесување на новиот Закон за буџети. Во наредниот период со техничка поддршка на УНДП ќе се направи оценка на постојниот Закон за финансирање на единиците на локалната самоуправа. Истовремено во соработка на надлежните министерства од кои се трансферираат блок и наменски дотации се разгледуваат можностите за измена на критериумите според кои се распределуваат овие средства по општини. Со техничка поддршка на УНДП ќе се направи компаративна анализа со дел од соседните земји и членките на ЕУ за распределба на капиталните трансфери и подготовка на Уредба за распределба на капитални дотации.

Мерка 2: Регионален и локален развој

Формирана е работна група за изготвување на законски решенија за формирање на Агенција за регионален и локален развој, составена од претставници на Министерството за локална самоуправа, Министерството за финансии, Бирото за регионален развој, Кабинет на заменикот на претседателот на Владата задолжен за економски прашања, Министерство за правда, Министерство за политички систем и односи меѓу заедниците, Министерството за информатичко општество и администрација и ЗЕЛС. Во насока на поддршка на работната група, побарана е техничка помош од УСАИД, за што УСАИД објави Повик за избор на еден експерт за обезбедување техничка помош за потребите на Министерството за локална самоуправа за подготовка на модели за трансформација на Бирото за регионален развој.

Во наредниот период се очекува по изборот на експертот да се разгледаат предложените модели, да се направи широка консултација со сите заинтересирани страни по однос на предложените модели и да се избере модел кој може да се реализира.

Приоритет 2. Финансиска дисциплина, транспарентност и отчетност на локално ниво

Мерка 1: Зголемување на финансиската дисциплина

Во собраниска процедура е Предлог - Законот за изменување и дополнување на Законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа, со кој се овозможува пореално планирање на буџетот на општините при што процентот од 30% се враќа на 10%, но при тоа се дава можност доколку општината заклучно со третиот квартал оствари реализација на сопствените приходи на основниот буџет над 75%, да има можност дополнително да ги зголеми планираните приходи до најмногу 20%. Во овој период, редовно се следи и контролира дали буџетите на ЕЛС се подготвени согласно постојната законска регулатива. Истовремено, се следи реализацијата на буџетите посебно на наменското трошење на средствата и намалување на непродуктивните трошења. Реализацијата на доспеаните ненамирени обврски пријавени во ЕСПЕО системот се следи на месечно ниво.

Реализацијата на приходите и расходите на општините, доспеаните ненамирени обврски и исполнување на условите за прогласување на финансиска нестабилност, како и задолжувањето на општините се следи на квартално ниво. Финансиската инспекција е известена за општините кои заклучно со првиот квартал 2022 година не прогласиле финансиска нестабилност, иако ги исполниле условите за прогласување на финансиска нестабилност утврдени во Законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа. Со измените во горенаведениот предлог Закон, се доуредува постапката за прогласување на финансиска нестабилност и се предлагаат инструменти со кои општината може побрзо да ја надмине финансиската нестабилност. До донесување на Предлог законот, се подготвува прирачник за прогласување на финансиска нестабилност, со поддршка на УСАИД.

Идни чекори кои треба да се преземат во следниот период е донесување на Законот за изменување и дополнување на Законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа со кој ќе се регулира реалното планирање на приходите и расходите, како и доуредување на постапката за прогласување на финансиска нестабилност и можноста за надминување на истата. Во наредниот период ќе се подготви и Прирачникот за прогласување на финансиска нестабилност и ќе се информираат општините за можноста за користење на инструментите за надминување на финансиска нестабилност.

Мерка 2: Зголемување на транспарентноста и отчетноста во работењето на општините

На веб страната на Министерството за финансии, објавени се податоците за реализираните приходи и расходи на општините и доспеаните неплатени обврски добиени од ЕСПЕО системот за четвртиот квартал од 2021 и за првиот квартал од 2022 година, Предлог Завршната сметка на Буџетот на Република Северна Македонија за 2021 година, каде се вклучени и завршните сметки на општините за 2021 година. Со поддршка на УНДП, на веб страните на општините и веб страната на Министерството за финансии се објавуваат финансиски индикатори од периодичните финансиски извештаи на околу 30 општини. Во насока на зголемување на контролата од страна на државата, во периодот јануари - јуни 2022 година од вкупно 179 надзори од страна на Финансиската инспекција во јавниот сектор кај субјекти од јавниот сектор на локално ниво, 86 надзори се спроведени и 93 надзори се во тек.

Идни чекори кои треба да се преземат во следниот период е навремено објавување на финансиските податоци, следење на транспарентноста на општините посебно во делот на објавување на финансиски податоци, зголемување на бројот на извештаи и финансиски податоци кои се објавени на веб страната на Министерството за финансии и на општините, донесување на Законот за финансиска инспекција во јавниот сектор, донесување на изменети и дополнети Правилници за организација и систематизација на работни места на

МФ, спроведување испит за стекнување лиценца за финансиски инспектор и вработувања на финансиски инспектори.

7. Следење и координација

Во Акцискиот план за 2022 година се утврдени показатели и таргети по година за секоја планирана активност. Во врска со потсекторот УЈФ, Рамката за оценка на резултатите (Performance Assessment Framework) ги интегрира показателите и таргетите за Програмата

Процесот на следење се заснова на рамката за управување и координација на реформата на УЈФ, која се состои од следните структури, воспоставени на сите хиерархиски нивоа во процесот на донесување одлуки.

- Совет за УЈФ
  - Работна група за УЈФ
  - координатори за приоритети
  - Одделение за координација во рамки на Министерство за финансии.
-

за реформа на УЈФ, а одговорностите за собирање и обработка на податоци се распределени врз основа на системот за следење и известување предвиден во Програмата за реформа на УЈФ.

Цврста политичка заложба за исполнување на реформските цели утврдени во Програмата за реформа на УЈФ 2022 - 2025 година се обезбедува

преку Советот за УЈФ.

Првично, Советот за управување со јавни финансии беше формиран од страна на Владата на 12 февруари 2018 година (Службен весник на Р.М бр.28/2018), како највисоко координативно тело, со примарна цел да обезбеди целосна политичка поддршка во остварувањето на реформските цели на Програмата за реформа на управувањето со јавни финансии 2018 - 2021 година.

На 14 јуни 2022 година од страна на Владата е донесена нова Одлука за формирање на Совет за УЈФ, како клучно тело од структурата за управување, координација, следење и известување за спроведувањето на Програмата за реформа на управувањето со јавни финансии 2022 - 2025 година.

Секторската работната група за УЈФ е техничко работно тело основано од страна на министерот за финансии заради подготовка, следење и известување за Програмата за реформа на УЈФ. Истата се состои од членови и набљудувачи номинирани од релевантните институции кои се вклучени во работи поврзани со секторот на УЈФ (министерства и други јавни субјекти, граѓански организации, донаторска заедница). Работна група е првично основана со Решение на министерот за финансии донесено на 10 јуни 2015 година, при што истото е изменувано и дополнувано повеќе пати, а последната измена е направена на 29.10.2021 година. Во тек е подготовка на новото решение за назначување на членови и набљудувачи на работната група, кое ќе биде донесено во согласност со новата структура на Програмата за реформа на УЈФ за 2022-2025.

Одделението за ИПА и НПАА во рамки на Министерството за финансии го претставува Одделението за координација, кое има улога на технички секретаријат за поддршка на функционирањето на Работната група за УЈФ и Советот за УЈФ. Генерално, неговите задачи ќе се состојат од техничка подготовка на состаноците на Советот за УЈФ и на Работната група за УЈФ и подготовка на обединети извештаи за напредокот во спроведувањето на реформите во рамките на секој приоритет и обединети годишни акциски планови, врз основа на инпутот обезбеден од страна на координаторите за приоритети.

Овие работни тела, исто така, ја обезбедуваат потребната координација помеѓу сите стратегии и политики за потсистемите на УЈФ (Стратегија за развој на ЈВФК, Стратегија за реформа на даночниот систем, Стратегиските планови на УЈП и ЦУРСМ), како и другите релевантни национални стратегии, како што е Стратегијата за реформа на јавната администрација.

Редовно се одржуваат состаноци на СРГ за УЈФ и на ниво на политики и на техничко ниво.

Дијалогот за политики за УЈФ се одржа на 13-ти мај 2022 година, на кој присуствуваа и членовите и набљудувачите од граѓанските организации и развојните партнери, кои учествуваат во секторската работна група за управување со јавните финансии, како и други засегнати страни.

Прилози

Прилог 1: Матрица за следење на Акцискиот план за 2022 година